ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU PRED SUDOM BOSNE I HERCEGOVINE ("Sl. glasnik BiH", br. 36/2004, 84/2007, 58/2013, 94/2016 i 34/2021)

ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU PRED SUDOM BOSNE I HERCEGOVINE

("Sl. glasnik BiH", br. 36/2004, 84/2007, 58/2013, 94/2016 i 34/2021)

Dio prvi - OSNOVNE ODREDBE

I - NADLEŽNOST SUDA

Član 1

(1) Ovim zakonom određuju se pravila postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak) između države Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: države) i entiteta, između države i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt), između entiteta, između entiteta i Distrikta i između institucija Bosne i Hercegovine koje vrše javna ovlaštenja.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjivaće se i u imovinskim sporovima, proisteklim iz štete koja je nastala pri vršenju poslova organa uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih lica tih organa i institucija.

(3) Odredbe ovog zakona primjenjivaće se i u drugim imovinskim sporovima, kad je nadležnost Suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom.

Član 2

(1) Sud će po prijemu tužbe prvo ocijeniti da li je nadležan.

(2) Sud ne može odbiti da odlučuje o zahtjevu za koji je nadležan.

(3) Prilikom ocjenjivanja nadležnosti, Sud će uzeti u obzir navode u tužbi i činjenice koje su Sudu poznate.

Član 3

(1) Sud do pravosnažnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost i vodi računa o svojoj stvarnoj nadležnosti.

Član 4

(1) Kad Sud u toku postupka, do pravosnažnosti odluke utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud, nego neki drugi organ vlasti, oglasiće se nenadležnim, ukinuti sprovedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(2) Kad Sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Bosni i Hercegovini, po službenoj dužnosti oglasiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kad u toku postupka Sud utvrdi da je za rješavanje spora nadležan drugi sud u Bosni i Hercegovini, rješenjem će se oglasiti nenadležnim.

Član 5

(1) Nakon pravosnažnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim, Sud će bez odgađanja, a najkasnije u roku od tri dana, ustupiti predmet nadležnom sudu.

(2) Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom nastaviće postupak kao da je kod njega bio pokrenut.

(3) Parnične radnje Suda, kao što su uviđaj, vještačenje, saslušavanje svjedoka i drugo, nisu bez važnosti zato što ih je preduzeo

nenadležan sud.

Član 6

Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan neki drugi sud, dostaviće, u roku od tri dana, predmet sudu koji treba da riješi taj sukob nadležnosti, osim ako nađe da mu je predmet ustupljen zbog očite pogreške, a trebalo je da bude ustupljen drugom sudu, u kom će slučaju predmet ustupiti drugom sudu i o tome obavijestiti Sud.

Član 6a

Ako Sud zbog isključenja ili izuzeća sudija ne može postupati, Sud će cijeniti mjesto prebivališta tuženog i obavijestiti o tome Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovni sud Republike Srpske ili Apelacioni sud Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koji će odrediti da u tom predmetu postupa drugi nadležan sud.

II - OSNOVNA NAČELA

Član 7

(1) U parničnom postupku Sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Član 8

(1) Stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile tokom postupka.

(2) Sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima.

Član 9

Sud odlučuje o tužbenom zahtjevu, u pravilu, na osnovu usmene, neposredne i javne rasprave.

Član 10

Svaka stranka ima pravo da se očituje o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke. Samo kad je to ovim zakonom određeno, Sud je

ovlašten da odluči o zahtjevu o kojem protivnoj stranci nije bila data mogućnost izjašnjavanja.

Član 11

Parnični postupak vodi se na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, a službeno pismo je latinica i ćirilica.

Član 12

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud će razmotriti i utvrditi samo činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) Sud je ovlašten da utvrdi i činjenice koje stranke nisu iznijele i naložiti izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (član 8. stav 2).

Član 13

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje Sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Član 14

Stranke su dužne pred Sudom govoriti istinu i savjesno se koristiti pravima koja su im priznata ovim zakonom.

Član 15

(1) Stranka ima pravo na to da Sud u razumnom roku odluči o njenim zahtjevima i predlozima.

(2) Sud je dužan sprovesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 16

(1) Prvostepeni postupak sastojaće se, u pravilu, od dva ročišta i to jednog pripremnog ročišta i jednog ročišta za glavnu raspravu.

(2) U složenijim parnicama, u rješavanju imovinskih sporova iz člana 1. stav 1. ovog zakona može se odrediti da pripremno ročište može trajati više dana, a najduže 30 dana od dana otvaranja pripremnog ročišta.

Član 17

(1) Kad odluka Suda zavisi od rješavanja nekog prethodnog pitanja koje se odnosi na to da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), Sud može sam riješiti to pitanje, ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

(2) U parničnom postupku Sud je u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca vezan za pravosnažnu presudu krivičnog suda kojom se optuženi oglašava krivim.

Član 18

(1) U prvostepenom postupku sudi sudija pojedinac iz Upravnog odjeljenja Suda BiH.

(2) U drugostepenom postupku sudi vijeće Apelacionog odjeljenja Suda, sastavljeno od trojice sudija (drugostepeno vijeće).

(3) U postupku odlučivanja po reviziji odlučuje vijeće Apelacionog odjeljenja Suda, sastavljeno od trojice sudija, koji nisu učestvovali u drugostepenom postupku (revizijsko vijeće).

(4) U postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka odlučuje sudija Apelacionog odjeljenja Suda, kao sudija pojedinac.

(5) *(brisano)*

Član 19

Stranke preduzimaju parnične radnje pismeno izvan ročišta ili usmeno na ročištu, ako za pojedine radnje nije zakonom određen poseban oblik u kome se mogu preduzeti.

Dio drugi - TOK POSTUPKA

A. PRVOSTEPENI POSTUPAK

III - TUŽBA

1. Tužba i njen sadržaj

Član 20

(1) Parnični postupak pokreće se tužbom.

(2) Tužba mora sadržavati:

1) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev),

2) činjenice na kojima tužilac zasniva tužbeni zahtjev,

3) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice,

4) naznaku vrijednosti spora i

5) druge podatke koje u skladu sa odredbama člana 274. ovog zakona mora imati svaki podnesak.

(3) Ako je tužilac u tužbi naveo pravni osnov, Sud nije vezan za njega.

(4) Sud će postupiti po tužbi i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva.

Član 20a

(1) Lice koje namjerava Sudu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) podnijeti tužbu protiv Bosne i Hercegovine može se prije podnošenja tužbe obratiti zahtjevom za mirno rješenje spora Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Pravobranilaštvo).

(2) Zahtjev za mirno rješenje spora mora sadržavati sve ono što mora sadržavati tužba.

(3) Podnošenjem zahtjeva iz stava (1) ovog člana zastarijevanje zastaje.

(4) Nagodba postignuta između Pravobranilaštva i podnosioca zahtjeva za mirno rješenje spora može biti potpuna i djelimična.

(5) U slučaju djelimične nagodbe, podnosilac zahtjeva može podnijeti tužbu Sudu za dio tužbenog zahtjeva koji nije obuhvaćen nagodbom.

(6) Ako zahtjev za mirno rješenje spora bude odbijen ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca od njegovog podnošenja, podnosilac zahtjeva može podnijeti tužbu Sudu, uz dokaz da je zahtjev odbijen u potpunosti ili djelimično ili o njemu nije odlučeno u ostavljenom roku.

(7) Odredbe ovog člana na odgovarajući način će se primjenjivati i u slučajevima u kojima Bosna i Hercegovina namjerava da tuži neko lice sa prebivalištem ili boravištem u Bosni i Hercegovini.

Član 20b

Nagodba zaključena u postupku rješavanja po zahtjevu za mirno rješenje spora iz člana 20a. ovog zakona ima snagu izvršne isprave.

Član 20c

Odredbe čl. 20a. i 20b. ovog zakona ne primjenjuju se u slučajevima kada je posebnim zakonom propisan postupak podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora nekom drugom organu."

2. Tužba za utvrđenje

Član 21

(1) Tužilac može u tužbi tražiti da Sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa povredu prava ličnosti, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

(2) Takva tužba može se podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili kad tužilac ima pravni interes da Sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospjelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

(3) Tužba za utvrđivanje može se podnijeti radi utvrđivanja postojanja, odnosno nepostojanja činjenice, ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom.

(4) Tužba za utvrđivanje povrede prava ličnosti može se podnijeti bez obzira da li je postavljen zahtjev za naknadu štete ili drugi zahtjev, u skladu sa posebnim zakonom.

(5) Ako odluka o sporu zavisi od toga da li postoji ili ne postoji neki pravni odnos koji je tokom parnice postao sporan, tužilac može pored

postojećeg zahtjeva istaknuti i tužbeni zahtjev da Sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je Sud nadležan za takav zahtjev.

(6) Isticanje zahtjeva prema odredbi stava 5. ovog člana neće se smatrati preinačenjem tužbe.

3. Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi

Član 22

(1) U jednoj tužbi tužilac može istaknuti više zahtjeva protiv istog tuženog kad su svi zahtjevi povezani istom činjeničnom i pravnom osnovom i to kad je Sud stvarno nadležan za svaki od tih zahtjeva i kad je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka, a Sud ocijeni da isticanje takvih tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi doprinosi ekonomičnosti postupka.

(2) Ako Sud, u slučaju iz stava 1. ovog člana, ocijeni da isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi ne doprinosi ekonomičnosti postupka, najkasnije na pripremnom ročištu donijeće rješenje o razdvajanju postupaka.

(3) Tužilac može u jednoj tužbi istaknuti dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj vezi i tražiti da Sud usvoji sljedeći od tih zahtjeva ako nađe da onaj koji je u tužbi istaknut ispred njega nije osnovan.

(4) Zahtjevi se mogu, prema stavu 3. ovog člana, istaknuti u jednoj tužbi samo ako je Sud stvarno nadležan za svaki od istaknutih zahtjeva i ako je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka.

4. Preinačenje tužbe

Član 23

(1) Preinačenje tužbe je promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći.

(2) Ako tužilac preinačuje tužbu zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe tako da iz iste činjenične osnove zahtijeva drugi predmet ili novčanu sumu, tuženi se takvom preinačenju ne može protiviti.

(3) Tužba nije preinačena ako je tužilac promijenio pravni osnov tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode.

Član 24

(1) Tužilac može da preinači tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, Sud može da dopusti preinačenje tužbe samo ako ocijeni da preinačenje nije usmjereno na odugovlačenje postupka i ako tuženi pristaje na preinačenje.

(3) Smatraće se da postoji pristanak tuženog na preinačenje tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinačenju.

(4) Sud će, u slučaju iz stava 2. ovog člana, dopustiti preinačenje tužbe i kad se tuženi protivi preinačenju, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

1) tužilac bez svoje krivice nije mogao tužbu preinačiti ranije;

2) tuženi je u mogućnosti da raspravlja po preinačenoj tužbi bez odgađanja glavne rasprave.

(5) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija preinačenje tužbe nije dopuštena posebna žalba.

Član 25

(1) Tužilac može, do zaključenja glavne rasprave, tužbu preinačiti i tako da umjesto prvobitnog tuženog tuži drugo lice.

(2) Za preinačenje tužbe prema stavu 1. ovog člana potreban je pristanak lica koje treba da stupi u parnicu umjesto prvobitnog tuženog. Ako se prvobitni tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i njegov pristanak.

(3) Lice koje stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženog mora primiti parnicu u onom stanju u kom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

5. Povlačenje tužbe

Član 26

(1) Tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog prije nego što je tužba dostavljena tuženom. Tužba se može povući i nakon dostave tuženom, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne izjasni o tome, smatraće se da je pristao na povlačenje.

(2) Tužba se uz izričiti pristanak tuženog može povući i nakon zaključenja glavne rasprave do pravosnažnosti odluke kojom se prvostepeni postupak dovršava. U tom slučaju tuženi svoj zahtjev za naknadu troškova postupka mora postaviti najkasnije u svojoj saglasnosti za povlačenje tužbe.

(3) Ako u slučaju iz stava (2) ovoga člana dođe do povlačenja tužbe prije nego što je sudija u prvostepenom postupku donio svoju odluku, odnosno prije nego što je ona povodom žalbe otpravljena drugostepenom vijeću, sudija u prvostepenom postupku će rješenjem utvrditi da je tužba povučena, odnosno rješenjem utvrditi da je tužba povučena i da je presuda bez pravnog dejstva. Tim će rješenjem odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka.

(4) Ako dođe do povlačenja tužbe pred sudijom koji je vodio prvostepeni postupak dok je postupak povodom žalbe u toku pred drugostepenim vijećem, sudija u prvostepenom postupku će bez odgode zatražiti - telefonom, telefaksom ili elektronskom poštom - od drugostepenog vijeća da ga obavijesti o tome da li je već odlučeno povodom žalbe te obavijestiti drugostepeno vijeće da je došlo do povlačenja tužbe.

(5) Ako u slučaju iz stava (2) ovoga člana dođe do povlačenja tužbe nakon što je predmet dostavljen drugostepenom vijeću, drugostepeno vijeće će, ako prije toga nije odlučio povodom žalbe, rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i utvrditi da je tužba povučena. Tim će se rješenjem odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka.

(6) Podnesak kojim se u slučaju iz stava (2) ovog člana povlači tužba podnosi se posredstvom sudije u prvostepenom postupku koji može, ako ocijeni da je to potrebno, održati ročište sa strankama radi provjere da li su ispunjeni uslovi za povlačenje tužbe.

(7) Ako se pred drugostepenim vijećem održava rasprava uz učešće stranaka, tužilac može svoju tužbu povući i na ročištu pred tim vijećem.

(8) Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podnijeti.

6. Postojanje parnice

Član 27

(1) Parnica počinje teći dostavom tužbe tuženom.

(2) U pogledu zahtjeva koji je stranka postavila tokom postupka, parnica počinje teći od trenutka kad je o tom zahtjevu obaviještena protivna stranka.

(3) Dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, Sud će tužbu odbaciti.

(4) Ako među istim strankama već teče druga parnica o istom zahtjevu pred sudom u Bosni i Hercegovini, stranke su dužne da o tome obavijeste Sud.

(5) Sud će tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti teče li već druga parnica o istom zahtjevu među istim strankama pred sudom u Bosni i Hercegovini.

Član 28

(1) Ako koja od stranaka otuđi stvar ili pravo o kojem teče parnica, to ne sprečava da se parnica među istim strankama dovrši.

(2) Lice koje je pribavilo stvar ili pravo o kojem teče parnica može stupiti u parnicu umjesto tužioca, odnosno tuženog, samo ako na to pristanu obje stranke.

IV - PRIPREMANjE GLAVNE RASPRAVE

1. Opšte odredbe

Član 29

(1) Sud će odmah nakon prijema tužbe početi pripreme za glavnu raspravu.

(2) Pripreme za glavnu raspravu obuhvataju prethodno ispitivanje tužbe, dostavu tužbe na obavezni odgovor, održavanje pripremnog ročišta i zakazivanje glavne rasprave.

Član 30

U toku pripremanja glavne rasprave stranke mogu upućivati podneske u kojima će navesti činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve, te predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 31

(1) Sud u toku pripremanja glavne rasprave donosi odluke o upravljanju postupkom u skladu sa odredbama ovog zakona.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 32

Sud može u toku pripremanja glavne rasprave donijeti presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propuštanja, te primiti na zapisnik nagodbu stranaka.

2. Prethodno ispitivanje i dostava tužbe

Član 33

Kad utvrdi da je tužba nerazumljiva ili da ne sadrži elemente propisane odredbom člana 20. ovog zakona (nepotpuna tužba), ili da postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tužioca ili tuženog da budu stranke u parnici, ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke, ili nedostaci koji se odnose na ovlaštenje zastupnika da pokrene parnicu kad je takvo ovlaštenje potrebno, Sud će radi otklanjanja tih nedostataka preduzeti potrebne radnje predviđene odredbama čl. 239. i 276. ovog zakona.

Član 34

(1) Nakon prethodnog ispitivanja tužbe Sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi:

1) da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne spada u sudsku nadležnost;

2) da je tužba podnesena neblagovremeno, ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe;

3) da o istom zahtjevu već teče parnica;

4) da je stvar pravosnažno presuđena;

5) da je o predmetu spora sklopljena sudska nagodba;

6) da se tužilac pred sudom odrekao tužbenog zahtjeva;

7) da ne postoji pravni interes tužioca za podnošenje tužbe za utvrđenje; ili

8) da tužilac u roku koji je Sud odredio nije otklonio nedostatke iz člana 33. ovog zakona;

9) da je tužba podnesena protiv Bosne i Hercegovine prije donošenja odluke Pravobranilaštva po podnesenom zahtjevu za mirno rješavanje spora ili je podnesena prije isteka roka od tri mjeseca od njegovog podnošenja.

(2) Sud donosi rješenje kojim se Sud oglašava nenadležnim i predmet ustupa drugom sudu, ako utvrdi da nije stvarno nadležan da rješava o tužbenom zahtjevu.

Član 35

Ako smatra da nema dovoljno činjenica za donošenje odluke o pitanju koje se postavilo u toku prethodnog ispitivanja tužbe, Sud će o tom pitanju odluku donijeti naknadno, čim bude raspolagao sa dovoljno činjenica.

Član 36

Tužba sa prilozima dostavlja se tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema ispravne i potpune tužbe u Sudu.

3. Odgovor na tužbu

a) Odgovor na tužbu i njegov sadržaj

Član 37

(1) Nakon prijema tužbe sa prilozima, tuženi je dužan najkasnije u roku od 30 dana dostaviti Sudu pismeni odgovor na tužbu.

(2) Prilikom dostavljanja tužbe tuženom, Sud će poučiti tuženog o obavezi iz stava 1. ovog člana, o tome šta treba da sadrži odgovor na tužbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja odgovora na tužbu u određenom roku.

Član 38

(1) U odgovoru na tužbu tuženi će istaći moguće procesne prigovore i izjasniti se da li priznaje ili osporava postavljeni tužbeni zahtjev, te navesti i druge podatke koje, u skladu sa odredbama člana 274. ovog zakona, mora imati svaki podnesak.

(2) Ako tuženi osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržavati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode i dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 39

Kad je u ovom zakonu predviđeno da stranka može staviti određen prigovor ili prijedlog ili preduzeti kakvu drugu parničnu radnju dok se tuženi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, takav prigovor, odnosno prijedlog može se staviti dok Sud ne primi odgovor na tužbu.

Član 40

(1) Kad utvrdi da je odgovor na tužbu nerazumljiv ili nepotpun, Sud će radi otklanjanja tih nedostataka postupiti u skladu sa odredbom člana 276. ovog zakona.

(2) Ako odgovor na tužbu bude odbačen ili povučen (član 276. ZPP), smatraće se da tuženi nije odgovorio na tužbu.

b) Protivtužba i odgovor na protivtužbu

Član 41

(1) Tuženi može u odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu, podnijeti protivtužbu, ako je zahtjev protivtužbe u vezi sa tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protivtužbom traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa o čijem postojanju ili nepostojanju zavisi u cjelini ili djelimično odluka o tužbenom zahtjevu.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, protivtužba se može podnijeti samo ako tuženi na to pristane i ako Sud ocijeni da podnošenje protivtužbe nije usmjereno na odugovlačenje postupka.

(3) Protivtužba se ne može podnijeti ako je za zahtjev iz protivtužbe stvarno nadležan drugi sud.

(4) Odredbe ovog zakona o tužbi i odgovoru na tužbu na odgovarajući način primjenjuju se i na protivtužbu i odgovor na protivtužbu, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

4. Pripremno ročište

a) Opšte odredbe

Član 42

(1) Nakon prijema odgovora na tužbu, odnosno odgovora na protivtužbu, Sud će zakazati pripremno ročište.

(2) Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, a tužilac u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, Sud će zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.

(3) Datum održavanja pripremnog ročišta Sud će, u pravilu, odrediti uz prethodnu konsultaciju sa strankama.

(4) Pripremno ročište održaće se, u pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema u Sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno od dana proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu, ili, ako je tuženi podnio protivtužbu, u roku od 30 dana od dana prijema odgovora na protivtužbu.

Član 43

Održavanje pripremnog ročišta je obavezno, osim u slučajevima u kojima Sud, nakon ispitivanja tužbe i odgovora na tužbu, utvrdi da među strankama nema spornih činjenica ili da zbog jednostavnosti spora održavanje pripremnog ročišta nije potrebno.

Član 44

U pozivu za pripremno ročište Sud će obavijestiti stranke o posljedicama izostanka sa pripremnog ročišta, kao i o tome da su

dužne najkasnije na pripremnom ročištu iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i predložiti sve dokaze koje žele izvesti u toku postupka, te na pripremno ročište donijeti sve isprave i predmete koje žele upotrijebiti kao dokaz.

Član 45

(1) Pripremno ročište počinje tako što tužilac ukratko izlaže tužbu, a zatim tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu.

(2) Kad je potrebno, Sud će zatražiti od stranaka razjašnjenje u vezi sa njihovim navodima ili prijedlozima.

Član 45a

Ako stranka ili njen zakonski zastupnik nije u stanju da se jasno i određeno izjasni o predmetu raspravljanja, a nema opunomoćenika, Sud će upozoriti na potrebu da uzme opunomoćenika.

Član 46

(1) Nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu, raspravljaće se o pitanjima koja se odnose na smetnje za dalji tok postupka. O tim pitanjima mogu se na pripremnom ročištu izvoditi dokazi kad je to potrebno.

(2) Sud će, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, postupiti u skladu sa odredbama člana 34. ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno.

(3) Ako Sud ne usvoji prigovor da postoji koja od smetnji za vođenje postupka, odluku o prigovoru donijeće zajedno sa odlukom o glavnoj stvari.

(4) Protiv odluke iz stava 3. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 47

U daljem toku pripremnog ročišta raspravljaće se o prijedlozima stranaka i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje prijedloge.

Član 48

(1) Sud će prema rezultatima raspravljanja na pripremnom ročištu odlučiti o čemu će se raspravljati i koji će se dokazi izvesti na

glavnoj raspravi.

(2) Prijedloge koje ne smatra bitnim za donošenje odluke Sud će odbiti i u rješenju naznačiti razlog odbijanja.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

(4) Sud nije u daljem toku parnice vezan za svoja ranija rješenja iz ovog člana.

Član 49

(1) Ako Sud, na prijedlog stranke, odredi izvođenje dokaza vještačenjem, uvijek će odrediti rok u kom vještak treba pripremiti i dostaviti svoj nalaz i mišljenje.

(2) Pri određivanju ovog roka Sud će voditi računa o tome da pismeni nalaz i mišljenje mora dostaviti strankama najkasnije osam dana prije održavanja ročišta za glavnu raspravu.

Član 50

(1) Ako pred Sudom teče više parnica između istih lica ili u kojim je isto lice protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, Sud može, na predlog stranaka ili po službenoj dužnosti, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice Sud će donijeti zajedničku presudu.

(2) Sud može, na predlog stranaka ili po službenoj dužnosti, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te će nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.

(3) Rješenja iz st. 1. i 2. ovog člana mogu se, u pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom ročištu ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

(4) Protiv rješenja iz st. 1 i 2. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 51

(1) Ako na pripremno ročište ne dođe tužilac, a bio je uredno obaviješten, smatraće se da je tužba povučena, osim ako tuženi ne zahtijeva da se ročište održi.

(2) Ako na pripremno ročište ne dođe uredno obaviješten tuženi, ročište će se održati bez njegovog prisustva.

Član 52

Na pripremnom ročištu Sud ima u pogledu upravljanja postupkom sva ovlaštenja koja ima i na glavnoj raspravi.

b) Medijacija i sudska nagodba

Član 53

(1) Najkasnije na pripremnom ročištu, Sud može, ukoliko ocijeni da je to svrsishodno s obzirom na prirodu spora i druge okolnosti, predložiti strankama da spor riješe u postupku medijacije, kako je predviđeno posebnim zakonom.

(2) Takav prijedlog mogu staviti i stranke sporazumno do zaključenja glavne rasprave.

Član 54

(1) Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora tokom cijelog postupka do njegovog pravosnažnog okončanja (sudska nagodba).

(2) Ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostepene presude, Sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva.

Član 55

(1) Sud će, na način koji ne ugrožava njegovu nepristrasnost, na pripremnom ročištu, kao i u toku cijelog postupka, nastojati da stranke zaključe sudsku nagodbu.

(2) U cilju doprinošenja nagodbi, Sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

Član 56

(1) Sudska nagodba može se odnositi na tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

(2) Pred Sudom se ne može zaključiti nagodba u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (član 8. stav 2).

(3) Kada Sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, zastaće sa postupkom dok to rješenje ne postane pravosnažno.

Član 57

(1) Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik.

(2) Nagodba je zaključena kad stranke potpišu zapisnik.

(3) Nagodba sadrži i sporazum o troškovima. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese Sud.

(4) Sud će strankama izdati ovjeren prepis zapisnika u koji je unesena nagodba.

Član 58

Sudska nagodba ima snagu izvršnog naslova.

Član 59

(1) Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.

(2) Sudska nagodba može se pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

(3) Tužba iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.

(4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

Član 60

Sud će u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li se vodi parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, pa ako utvrdi da se radi o takvoj parnici, odbaciće tužbu.

c) Zakazivanje ročišta za glavnu raspravu

Član 61

(1) Na pripremnom ročištu Sud će rješenjem odrediti:

1) dan i sat održavanja glavne rasprave;

2) pitanja o kojima će se raspravljati na glavnoj raspravi;

3) dokaze koji će se izvesti na glavnoj raspravi;

4) lica koja će biti pozvana na glavnu raspravu.

(2) Glavna rasprava će se, u pravilu, održati najkasnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

(3) Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.

(4) Ako se procjenjuje da će glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Član 62

Sa sadržajem rješenja iz stava 1. člana 61. ovog zakona upoznaće se prisutna stranka, te joj se neće dostavljati rješenje, niti poziv za glavnu raspravu. Sud će obavijestiti prisutnu stranku i o posljedicama izostanka sa ročišta za glavnu raspravu.

Član 63

(1) Sud će na ročište za glavnu raspravu pozvati stranke koje nisu bile prisutne na pripremnom ročištu, kao i svjedoke i vještake koje je na pripremnom ročištu odlučio pozvati.

(2) U pozivu za glavnu raspravu Sud će obavijestiti pozvane o posljedicama izostanka sa ročišta.

(3) Stranci koja nije bila prisutna na pripremnom ročištu, uz poziv za glavnu raspravu, dostavlja se ovjeren prepis rješenja iz stav člana 61.stav 1. ovog zakona.

V - GLAVNA RASPRAVA

1. Tok glavne rasprave

Član 64

(1) Sudija u prvostepenom postupku otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja.

(2) Nakon toga, sudija u prvostepenom postupku utvrđuje da li su došla sva pozvana lica, pa ako nisu, provjerava da li su odsutna lica uredno pozvana i da li imaju opravdan razlog za izostanak.

(3) Ako tužilac bez opravdanog razloga ne dođe na ročište za glavnu raspravu, a bio je uredno pozvan, smatraće se da je povukao tužbu, osim ako se tuženi na tom ročištu upusti u raspravljanje.

(4) Ako na ročište za glavnu raspravu bez opravdanog razloga ne dođe tuženi, a bio je uredno pozvan, rasprava će se održati bez njegovog prisustva.

Član 65

(1) Sud će prvo, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, utvrditi postoje li procesne smetnje za dalje postupanje i postupiti u skladu sa odredbama člana 34. ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drugačije predviđeno.

(2) Ako Sud ne usvoji prigovor iz stava 1. ovog člana, bez obzira da li je o njemu raspravljano odvojeno od glavne stvari ili zajedno sa njom, odluku o prigovoru donijeće zajedno sa odlukom o glavnoj stvari.

(3) Protiv rješenja kojim se odbijaju prigovori stranaka iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 66

(1) Glavna rasprava odvija se sljedećim redom:

1) Tužilac ukratko izlaže sva bitna pitanja iz tužbe, uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava;

2) Tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu, uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava i daje odgovor na bitne navode tužioca iz tačke 1. ovog stava;

3) Ako je stavljen prijedlog za izvođenje dokaza saslušanjem stranaka, saslušavaju se stranke, i to prvo tužilac, a zatim tuženi;

4) Saslušavaju se svjedoci, i to prvo svjedoci tužioca, a zatim svjedoci tuženog;

5) Izvode se ostali dokazi, uključujući i vještačenje;

6) Nakon izvođenja svih dokaza, obje stranke, počevši od tužioca, imaju pravo da se obrate Sudu završnim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i činjenični aspekti predmeta;

7) Sud može dopustiti tužiocu da se ukratko izjasni na završno izlaganje tuženog;

8) Ako je tužiocu dopušteno da se izjasni na završno izlaganje tuženog, i tuženi će imati pravo da se ukratko izjasni na konačne navode tužioca.

(2) Izuzetno, Sud može odrediti redoslijed odvijanja glavne rasprave drugačiji od redoslijeda predviđenog u stavu 1. ovog člana.

Član 67

(1) Sud će voditi računa da se glavna rasprava odvija na pravilan način, bez nepotrebnih odgađanja, te da se raspravlja samo o pitanjima bitnim za donošenje odluke.

(2) Sudija u prvostepenom postupku se u toku glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu Suda.

(3) Sud će kazniti lica koja narušavaju red u sudnici ili vrijeđaju dostojanstvo suda i drugih učesnika u postupku u skladu sa odredbama ovog zakona o nepoštivanju Suda.

Član 68

Postupak na glavnoj raspravi odvija se usmeno, a dokazi se izvode neposredno pred Sudom, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonom.

Član 69

(1) Stranka treba u izlaganjima iznijeti činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.

(2) Stranke mogu tokom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nisu bili u mogućnosti iznijeti, odnosno predložiti na pripremnom ročištu.

Član 70

Stranke mogu iznijeti i svoja pravna shvatanja koja se odnose na predmet spora.

Član 71

(1) Prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka, stranku prvo ispituje njen punomoćnik, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Ako stranka koja se saslušava nema punomoćnika, najprije je ispituje Sud.

Član 72

Stranke ispituju svjedoke i vještake. Sudija u prvostepenom postupku prvo daje riječ stranci koja je predložila svjedoka ili vještaka, zatim suprotnoj strani, a zatim, ukoliko je potrebno, ponovo stranci koja ih je predložila.

Član 73

Sudija u prvostepenom postupku, predsjednik drugostepenog vijeća, a po njegovom odobrenju i članovi vijeća, mogu postavljati pitanja strankama, svjedocima ili vještacima u svakoj fazi saslušanja.

Član 74

(1) Sud će odbiti sprovođenje procesnih radnji koje nisu bitne za postupak.

(2) Sud neće dopustiti postavljanje pitanja u kojima je sadržano kako na njih treba odgovoriti.

(3) Sud neće dopustiti pitanja koja su nebitna za predmet i pitanja na koja je već dovoljno odgovoreno.

(4) Na zahtjev stranke, u zapisnik će se unijeti pitanja koja Sud nije dopustio.

(5) Sud neće dopustiti vrijeđanje i uznemiravanje stranaka, svjedoka i vještaka za vrijeme ispitivanja.

Član 75

(1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaju u sudnici, ako im Sud to naloži.

(2) Ako stranka to zahtijeva, a svjedok je još uvijek prisutan, Sud može odlučiti da svjedoka koji je već saslušan na istom ročištu za glavnu raspravu još jednom pozove na ponovno saslušanje.

Član 76

(1) Sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.

(2) Protiv rješenja koja se odnose na rukovođenje raspravom nije dopuštena posebna žalba.

Član 77

Nakon što budu okončane sve faze glavne rasprave i predmet bude spreman za presuđenje, Sud će proglasiti da je glavna rasprava zaključena.

2. Odgađanje i nastavak ročišta

Član 78

(1) Sud može odgoditi zakazano ročište za glavnu raspravu prije njegovog održavanja, ako utvrdi da nisu ispunjene zakonske pretpostavke za njegovo održavanje ili da dokazi čije je izvođenje određeno neće biti pribavljeni do ročišta (odgađanje ročišta).

(2) Sud je dužan, najkasnije osam dana prije održavanja ročišta, provjeriti da li su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana.

(3) Kad odgodi ročište, Sud će o vremenu održavanja novog ročišta odmah obavijestiti sve pozvane.

Član 79

(1) Sud može, na prijedlog stranke, odgoditi započeto ročište (odađanje ročišta) samo iz sljedećih razloga:

1) ako bez krivice stranke, koja predlaže odgađanje ročišta, na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, a koji je važan za pravilno donošenje odluke;

2) ako obje stranke predlažu odgađanje radi pokušaja mirnog rješenja spora ili zaključenja sudske nagodbe.

(2) Stranka može samo jednom tražiti odgađanje ročišta iz istog razloga.

(3) Kad se ročište odgodi, Sud će prisutnima odmah saopštiti mjesto i vrijeme novog ročišta. Sud nije dužan o mjestu i vremenu novog ročišta obavijestiti stranku koja nije bila prisutna na odloženom ročištu, a bila je uredno obaviještena, osim ako su na tom ročištu iznesene nove činjenice.

(4) Sud može po službenoj dužnosti odgoditi započeto ročište samo u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Član 80

Ako na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, Sud može odlučiti da se rasprava nastavi, s tim da se naknadno, na novom ročištu, izvede samo taj dokaz, i iznesu navodi u vezi s njim.

Član 81

(1) Na novom ročištu zakazanom nakon odgađanja rasprave, radnje koje su već sprovedene ponovo se sprovode samo ako se ročište drži pred novim sudijom u prvostepenom postupku ili ako sud smatra da je to neophodno za pravilno donošenje presude.

(2) Ako se ročište održava pred novim sudijom, Sud može, uz saglasnost stranaka odlučiti da se ponovo ne saslušavaju svjedoci i vještaci i da se ne obavlja novi uviđaj, već da se pročitaju zapisnici o izvođenju tih dokaza.

Član 82

(1) Ročište za glavnu raspravu ne može se odgoditi na neodređeno vrijeme.

(2) Ročište za glavnu raspravu ne može se odgoditi duže od 30 dana, osim u slučaju iz člana 96. ovog zakona.

(3) Prilikom odgađanja ročišta Sud će datum održavanja novog ročišta, u pravilu, odrediti uz prethodnu konsultaciju sa strankama.

(4) Kada odgodi ročište, Sud je dužan preduzeti sve radnje koje mu stoje na raspolaganju kako bi se do sljedećeg ročišta otklonili uzroci koji su doveli do odgađanja, te kako bi se na tom ročištu rasprava mogla zaključiti.

(5) Protiv rješenja Suda kojim se odgađa ročište ili rješenja kojim se odbijaju prijedlozi stranaka za odgađanje ročišta nije dopuštena posebna žalba.

Član 83

Ako se započeto ročište ne može okončati u toku istog dana, Sud će odrediti nastavak ročišta za sljedeći radni dan (nastavak ročišta).

Član 84

Odredbe čl.78, 79, 82. i 83. ovog zakona na odgovarajući način primjenjuju se na pripremno ročište.

3. Javnost glavne rasprave

Član 85

(1) Glavna rasprava je javna.

(2) Raspravi mogu da prisustvuju samo punoljetna lica.

(3) Lica koja su prisutna raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe.

(4) Odredba stava 3. ovog člana ne odnosi se na pripadnike policije, ako je nošenje oružja neophodno za vršenje njihove dužnosti.

Član 86

(1) Sud može isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njen dio ako to zahtijevaju interesi čuvanja službene, poslovne ili lične tajne, zaštita interesa maloljetnika, interesi javnog reda ili razlozi morala.

(2) Sud može isključiti javnost i kada se mjerama za održavanje reda predviđenim u ovom zakonu ne bi moglo obezbijediti nesmetano održavanje rasprave.

Član 87

(1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, punomoćnike i umješače i ombudsmena.

(2) Sud može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena budu prisutna pojedina službena lica, kao i naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno naučnu ili javnu djelatnost.

(3) Sud će upozoriti lica koja budu prisutna raspravi na kojoj je javnost isključena da su dužna kao tajnu čuvati ono što su na raspravi saznala, a što nije već poznato javnosti, i upozoriti ih na posljedice odavanja tajne.

Član 88

(1) O isključenju javnosti odlučuje Sud rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

(2) Protiv rješenja o isključenju javnosti nije dopuštena posebna žalba.

Član 89

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi na odgovarajući način će se primjenjivati i na pripremnom ročištu, na ročištu izvan glavne rasprave pred Sudom, te na ročištu pred zamoljenim sudom.

VI - DOKAZI I IZVOĐENjE DOKAZA

1. Opšte odredbe

Član 90

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 91

(1) Sud će naložiti strankama da izvedu i one dokaze koji su bitni za donošenje odluke, a koje stranke nisu predložile, ako utvrdi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati u smislu člana 8. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako stranka ne postupi po nalogu Suda, Sud je ovlašćen da po službenoj dužnosti izvede te dokaze.

Član 92

(1) Ne treba dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred Sudom tokom parnice.

(2) Ako stranka porekne činjenice koje je priznala, Sud će ocijeniti da li će te činjenice smatrati priznatim ili osporenim.

(3) Činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te činjenice ne postoje, ako zakonom nije šta drugo određeno.

(4) Ne treba dokazivati činjenice koje su opštepoznate.

Član 93

Ako Sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključiće primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Član 94

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tačna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmjernim teškoćama, Sud će o tome odlučiti prema svojoj ocjeni.

Član 95

(1) Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

(2) Na prijedlog stranke, podnesen najkasnije na pripremnom ročištu, Sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). U tom slučaju, zapisnici o izvedenim dokazima pročitaće se na glavnoj raspravi.

(3) Kad Sud donese odluku iz stava 2. ovog člana, u zamolnici za izvođenje dokaza ukratko će opisati predmet spora, izložiti stanje parnice i odrediti koji će se dokazi izvesti, uz naznaku o kojim okolnostima treba posebno voditi računa.

(4) O ročištu za izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom obavijestiće se stranke.

(5) Sudija zamoljenog suda ima pri izvođenju dokaza sva ovlaštenja koja ima sudija u prvostepenom postupku kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.

(6) Protiv rješenja Suda kojim se određuje izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom nije dopuštena posebna žalba.

Član 96

(1) Ako se zbog izuzetnih okolnosti neki dokaz ne može izvesti u rokovima predviđenim ovim zakonom, Sud rješenjem može odrediti duži rok za izvođenje dokaza.

(2) Kad određeni rok protekne, rasprava će se provesti bez obzira na to što određeni dokaz nije izveden.

Član 96a

(1) Ako Sudu nije poznato pravo koje važi u stranoj državi, zatražiće obavještenje od Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

(2) Sud može i od stranke zatražiti da podnese javnu ispravu izdatu od nadležnog inostranog organa kojom se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi.

2. Uviđaj

Član 97

(1) Uviđaj se preduzima kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje neke okolnosti potrebno neposredno opažanje Suda.

(2) Uviđaj se može obavljati i uz učešće vještaka.

Član 98

Ako u postupku treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka, kod trećeg lica, kod organa vlasti ili kod pravnog lica kome je povjereno vršenje javnog ovlaštenja, na odgovarajući način primijeniće se odredbe čl. 101, 102. i 103. ovog zakona o pribavljanju isprava od ovih organa ili pravnih lica.

3. Isprave

Član 99

(1) Isprava koju je u propisanom obliku izdao organ vlasti u granicama svoje nadležnosti, te isprava koju je u takvom obliku izdalo pravno ili fizičko lice u vršenju javnog ovlaštenja koje mu je povjereno zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

(2) Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene sa javnim

ispravama.

(3) Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

(4) Ako se posumnja u autentičnost isprave, stranka može tražiti da Sud traži da se o tome izjasni organ, odnosno pravno lice od koga bi ona trebalo da potiče.

Član 100

Ako međunarodnim ugovorom nije šta drugo određeno, inostrane javne isprave koje su propisno ovjerene imaju, uz uslov uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave.

Član 101

(1) Stranka je dužna sama da podnese ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

(2) Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku, podnosi se i ovjereni prevod.

(3) Ako se isprava nalazi kod organa vlasti ili pravnog lica kome je povjereno vršenje javnog ovlaštenja, a sama stranka ne može isposlovati da se isprava preda ili pokaže, Sud će po prijedlogu stranke narediti tom organu, odnosno licu da ispravu dostave Sudu.

Član 102

(1) Kad se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, Sud može tu stranku pozvati da podnese ispravu, ostavljajući joj za to određeni rok.

(2) Stranka ne može uskratiti podnošenje isprave ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda, ili ako je riječ o ispravi koju je po zakonu dužna predati ili pokazati, ili ako se isprava s obzirom na njen sadržaj smatra zajedničkom za obje strane.

(3) U pogledu prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava na odgovarajući način primjenjivaće se odredbe čl. 106 i 107. ovog zakona.

(4) Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu poriče da se isprava kod nje nalazi, mogu se radi utvrđivanja te činjenice izvoditi

dokazi.

(5) Sud će, s obzirom na sve okolnosti, cijeniti od kakvog je značaja što stranka koja drži ispravu neće postupiti po rješenju Suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili poriče da se isprava kod nje nalazi.

(6) Protiv odluke suda iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 103

(1) Sud može, na prijedlog stranke, narediti trećem licu da podnese ispravu samo kad je ono po zakonu dužno pokazati je ili je podnijeti ili kad je riječ o ispravi koja je po svom sadržaju zajednička za to lice i stranku koja se poziva na ispravu.

(2) Prije nego što donese odluku kojem trećem licu naređuje da podnese ispravu, Sud će pozvati treće lice da se o tome izjasni.

(3) Kad treće lice poriče svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod njega nalazi, Sud će riješiti da li je treće lice dužno podnijeti ispravu.

(4) Kad treće lice poriče da se isprava nalazi kod njega, mogu se radi utvrđivanja te činjenice izvoditi dokazi.

(5) Pravosnažno rješenje o dužnosti trećeg lica da podnese ispravu može se izvršiti prema pravilima izvršnog postupka. Sud će ovo rješenje po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu radi prinudnog izvršenja.

(6) Treće lice ima pravo na naknadu opravdanih troškova koje je imalo u vezi sa podnošenjem isprava. Odredbe člana 113. ovog zakona na odgovarajući način primjenjivaće se i u tom slučaju.

4. Svjedoci

Član 104

(1) Svako lice koje se poziva kao svjedok dužno je odazvati se pozivu, a ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dužno je i svjedočiti.

(2) Kao svjedoci mogu se saslušati samo lica koja su sposobna dati obavijesti o činjenicama koje se dokazuju.

(3) Stranka koja predlaže da se određeno lice sasluša kao svjedok mora prije toga naznačiti o čemu ono treba svjedočiti i navesti njegovo ime, prezime i boravište.

Član 105

Ne može se saslušati kao svjedok lice koje bi svojim iskazom povrijedilo dužnost čuvanja službene ili vojne tajne, dok ga nadležni organ ne oslobodi te dužnosti.

Član 106

(1) Svjedok može uskratiti svjedočenje:

1) o onome što mu je stranka kao svom punomoćniku povjerila;

2) o onome o čemu se stranka ili drugo lice svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovijedala;

3) o činjenicama koje je svjedok saznao kao advokat, ljekar ili u obavljanju nekog drugog poziva ili neke druge djelatnosti, ako postoji obaveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u obavljanju tog poziva ili djelatnosti.

(2) Sud će upozoriti ta lica da u slučajevima navedenim u stavu 1. ovog člana mogu uskratiti davanje iskaza.

Član 107

(1) Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio opasnosti od krivičnog gonjenja sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, a u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, svoga bračnog druga ili srodnike po tazbini do drugog stepena zaključno i onda kad je brak prestao, lice s kojim živi u vanbračnoj zajednici ili njegove srodnike do drugog stepena zaključno, te svog staratenja ili štićenika, usvojioca ili usvojenika.

(2) Sud će upozoriti svjedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Član 108

(1) Opravdanost razloga za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedina pitanja ocjenjuje Sud pred kojim svjedok treba svjedočiti,

nakon što se o tome izjasne stranke.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana stranke nemaju pravo na posebnu žalbu.

(3) Svjedok može rješenje iz stava 1. ovog člana pobijati u žalbi protiv rješenja o novčanoj kazni ili o zatvoru zbog toga što je uskratio svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Član 109

(1) Svjedoci se pozivaju dostavom pismenog poziva u kojem se navodi ime i prezime i ime jednog roditelja pozvanog, vrijeme i mjesto dolaska, predmet u vezi s kojim se poziva i naznaka da se poziva kao svjedok. U pozivu će se svjedok upozoriti na posljedice neopravdanog izostanka predviđene odredbama člana 347. ovog zakona i na pravo na naknadu troškova iz člana 113. ovog zakona.

(2) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati i u svom stanu, odnosno u prostorijama u kojima borave.

Član 110

(1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i bez prisustva svjedoka koji će se kasnije saslušavati. Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.

(2) Svjedok će se najprije opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prećutati, a nakon toga će se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza.

(3) Zatim će se svjedok pitati za ime i prezime, ime jednog roditelja, boravište, mjesto i datum rođenja, godine života i njegov odnos sa strankama.

Član 111

(1) Poslije opštih pitanja, svjedoka ispituje stranka koja ga je predložila, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Sud uvijek može postavljati pitanja svjedoku.

(3) Svjedok će se uvijek pitati od kuda mu je poznato ono o čemu svjedoči.

Član 112

(1) Svjedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak saslušaće se preko tumača.

(2) Ako je svjedok gluv, postavljaće mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvaće se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na taj način, pozvaće se kao tumač lice koje se sa svjedokom može sporazumjeti.

(3) Sud će tumača upozoriti na dužnost vjernog prenošenja pitanja koja se svjedoku postavljaju i izjava koje svjedok bude davao.

Član 113

(1) Svjedok ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za prehranu i prenoćište, te na naknadu izmakle zarade, nastale usljed njegove obaveze da svjedoči.

(2) Naknadu iz stava 1. ovog člana svjedok mora zahtijevati odmah nakon saslušanja, jer u protivnim gubi pravo na nju. Sud je dužan da na to upozori svjedoka.

(3) U rješenju kojim se odmjeravaju troškovi svjedoku, Sud će odrediti da se određeni iznos isplati iz položenog predujma, a ako predujam nije položen, narediće stranci da određeni iznos plati svjedoku u roku od osam dana. Žalba protiv tog rješenja ne zadržava izvršenje rješenja.

5. Vještaci

Član 114

Sud može, na prijedlog stranke, odrediti izvođenje dokaza vještačenjem kada je radi utvrđenja ili razjašnjenja određenih činjenica potrebno stručno znanje kojim Sud ne raspolaže.

Član 115

(1) Stranka koja predlaže vještačenje dužna je u prijedlogu naznačiti predmet i obim vještačenja, te predložiti lice koje će obaviti vještačenje.

(2) Protivna stranka izjasniće se o predloženom vještaku, kao i o predmetu i obimu vještačenja.

(3) Ako stranke ne postignu sporazum o licu koje treba da bude određeno za vještaka i predmetu i obimu vještačenja, odluku o tome će donijeti Sud.

Član 116

(1) Vještačenje obavlja jedan vještak.

(2) Sud može, na prijedlog stranke, odrediti više vještaka za različite vrste vještačenja.

(3) Vještaci se određuju prvenstveno iz reda imenovanih sudskih vještaka za određenu vrstu vještačenja.

(4) Složenija vještačenja povjeriće se prvenstveno stručnim ustanovama kao što su bolnice, hemijski laboratoriji, fakulteti i slično.

(5) Ako postoje ustanove za određene vrste vještačenja, kao što su vještačenje lažnog novca, rukopisa, daktiloskopsko vještačenje i slično, takva vještačenja povjeriće se, u prvom redu, tim ustanovama.

Član 117

Izvođenje dokaza vještačenjem određuje Sud rješenjem koje sadrži:

1) ime i prezime i zanimanje vještaka,

2) predmet spora,

3) obim i predmet vještačenja,

4) rok za podnošenje pismenog nalaza i mišljenja.

Član 118

(1) Vještak se uvijek poziva na ročište za glavnu raspravu.

(2) Prepis rješenja iz člana 117. ovog zakona dostavlja se vještaku zajedno sa pozivom na ročište za glavnu raspravu.

(3) U pozivu će Sud upozoriti vještaka da svoje mišljenje mora iznijeti savjesno i u skladu sa pravilima nauke i vještine i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja nalaza i mišljenja u ostavljenom roku, odnosno neopravdanog izostanka sa ročišta i pravu na nagradu i naknadu troškova.

Član 119

(1) Vještaci su dužni da se odazovu pozivu Suda i iznesu svoj nalaz i mišljenje.

(2) Sud će vještaka, na njegov zahtjev, osloboditi dužnosti vještačenja iz razloga iz kojih svjedok može uskratiti svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje.

(3) Sud može vještaka, na njegov zahtjev, osloboditi dužnosti vještačenja i iz drugih opravdanih razloga. Oslobođenje od dužnosti vještačenja može tražiti i ovlašteno lice organa ili pravnog lica u kojem vještak radi.

Član 120

(1) Vještak će biti izuzet iz istih razloga iz kojih može biti izuzet sudija, ali se izuzetno za vještaka može uzeti i lice koje je ranije bilo saslušano kao svjedok.

(2) Stranka je dužna podnijeti zahtjev za izuzeće vještaka čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije prije početka izvođenja dokaza vještačenjem.

(3) U zahtjevu za izuzeće vještaka stranka je dužna navesti okolnosti na kojima zasniva svoj zahtjev za izuzeće.

(4) O zahtjevu za izuzeće odlučuje Sud.

(5) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće nije dopuštena posebna žalba.

(6) Ako je stranka saznala za razlog za izuzeće poslije obavljenog vještačenja i prigovara vještačenju iz tog razloga, Sud će postupiti kao da je zahtjev za izuzeće stavljen prije obavljenog vještačenja.

Član 121

(1) Vještak svoj pismeni nalaz i mišljenje uvijek dostavlja Sudu prije rasprave, ukoliko Sud ne odredi drugačije.

(2) Vještak mora uvijek obrazložiti svoje mišljenje.

Član 122

(1) Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, Sud će, nakon proteka roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, odrediti drugog vještaka.

(2) Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrječni sami sebi ili izvedenim dokazima, Sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

(3) Ukoliko vještak ni po pozivu Suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, Sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Član 123

Sud dostavlja strankama pismeni nalaz i mišljenje vještaka najmanje osam dana prije ročišta za glavnu raspravu.

Član 124

(1) Ročište za glavnu raspravu održaće se i ako vještak ne pristupi na glavnu raspravu.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, Sud može, na prijedlog stranke, odgoditi raspravu i zakazati novo ročište na koje će ponovo pozvati vještaka, ako utvrdi da je njegovo prisustvo na raspravi neophodno radi razjašnjenja ili dopune nalaza i mišljenja.

Član 125

Sud će vještaku dopustiti da razmatra spise, kao i da postavlja pitanja strankama i drugim vještacima u vezi sa predmetom vještačenja.

Član 126

Protiv rješenja Suda iz čl. 115, 117, 119. i 122. ovog zakona nije dopuštena žalba.

Član 127

Vještak ima pravo na naknadu putnih troškova, troškova za prehranu i prenoćište i troškova vještačenja, te pravo na razumnu nagradu za obavljeno vještačenje.

Član 128

Ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno, na izvođenje dokaza vještačenjem na odgovarajući način primjenjuju se odredbe o saslušanju svjedoka.

Član 129

Odredbe člana 115. stav 1, člana 116. stav 3, člana 118. st. 1. i 3, i čl. 119, 120. i 126. ovog zakona na odgovarajući način primjenjuju se i na tumače.

6. Saslušanje stranaka

Član 130

Na prijedlog stranke, Sud će odrediti izvođenje dokaza saslušanjem stranaka.

Član 131

(1) Sud će odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu Suda.

(2) Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako se uvjeri da drugoj stranci, odnosno licu koje se ima saslušati za tu stranku nisu poznate sporne činjenice ili ako saslušanje te stranke nije moguće.

(3) Ako u toku postupka stranka umre ili ponovno saslušanje stranke nije moguće ili je otežano iz drugih razloga, Sud će pročitati zapisnik sa iskazom te stranke.

Član 132

(1) Za stranku koja nema parničnu sposobnost saslušaće se njen zakonski zastupnik. Sud može odlučiti da se, umjesto ili pored zakonskog zastupnika, sasluša sama stranka, ako je njeno saslušanje moguće.

(2) Za pravno lice saslušaće se lice koje je zakonom ili pravilima pravnog lica određeno da je zastupa.

Član 133

(1) Poziv na ročište dostaviće se punomoćniku stranke, koji je dužan o tome stranku obavijestiti, odnosno, ako stranka nema punomoćnika, stranci ili licu koje će se za stranku saslušati.

(2) U pozivu će se naznačiti da će se na ročištu izvoditi dokaz saslušanjem stranaka i da će stranka koja dođe na ročište biti saslušana u odsustvu druge stranke.

Član 134

Ne mogu se primijeniti nikakve prisilne mjere prema stranci koja se nije odazvala pozivu Suda radi saslušanja niti se stranka može prisiliti na davanje iskaza.

Član 135

Odredbe o izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka primjenjivaće se i pri izvođenju dokaza saslušanjem stranaka, ako za saslušanje stranaka nije šta drugo propisano.

7. Osiguranje dokaza

Član 136

(1) Ako postoji opravdana bojazan da se dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo kasnije izvođenje biti otežano, može se tokom, a i prije pokretanja parnice, predložiti da se taj dokaz izvede.

(2) Osiguranje dokaza može se tražiti i tokom postupka po prijedlogu za ponavljanje postupka.

Član 137

(1) Ako je prijedlog za osiguranje dokaza stavljen tokom parničnog postupka, za postupanje je nadležno vijeće Suda pred kojim je postupak u toku.

(2) Kad se traži osiguranje dokaza prije pokretanja postupka, analogno se primjenjuju odredbe prvostepenog postupka pred Sudom.

Član 138

U podnesku kojim se traži osiguranje dokaza predlagač je dužan navesti činjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge iz kojih smatra da se kasnije dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo izvođenje biti otežano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, osim ako iz okolnosti proističe da on nije poznat.

Član 139

(1) Podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza Sud će dostaviti protivniku, ako je poznat, ostavljajući mu odgovarajući rok za odgovor.

(2) Izuzetno, ako postoji opasnost za osiguranje dokaza, Sud će o prijedlogu odlučiti i bez prethodnog izjašnjenja protivnika.

(3) U rješenju kojim se usvaja prijedlog Sud će odrediti ročište za izvođenje dokaza, navešće činjenice o kojima će se izvoditi dokazi, te dokaze koji će se izvesti.

(4) Ako protivniku nije prije bio dostavljen podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza, on će mu se dostaviti zajedno sa rješenjem Suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza.

(5) Sud može u izuzetnim slučajevima odrediti da izvođenje dokaza započne i prije nego što se rješenje kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza dostavi protivniku.

(6) Protiv rješenja Suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza, te protiv rješenja kojim se odlučuje da izvođenje dokaza započne prije nego što se rješenje dostavi protivniku, nije dopuštena žalba.

Član 140

(1) Ako su dokazi izvedeni prije nego što je postupak pokrenut, zapisnik o izvođenju dokaza čuvaće se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.

(2) Ako je postupak u toku, a osiguranje dokaza nije izveo Sud (koji vodi postupak), zapisnik će se dostaviti Sudu.

VII - SUDSKE ODLUKE

1. Zajedničke odredbe

Član 141

Sud donosi odluke na ročištu ili van ročišta.

Član 142

(1) Sud donosi odluke u obliku presude ili rješenja.

(2) O tužbenom zahtjevu Sud odlučuje presudom, a u postupku zbog smetanja posjeda rješenjem.

(3) O svim drugim pitanjima Sud odlučuje rješenjem.

(4) Odluka o troškovima u presudi smatra se rješenjem.

2. Presuda

a) Opšte odredbe

Član 143

(1) Presudom Sud odlučuje o zahtjevu koji se tiče glavne stvari i sporednih potraživanja.

(2) Ako postoji više zahtjeva, Sud će o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom.

Član 144

(1) Sud može naložiti tuženom da obavi određenu činidbu samo ako je ona dospjela do zaključenja glavne rasprave.

(2) Presuda kojom se tuženi obavezuje da preda ili preuzme stvari date u najam ili zakup može se donijeti i prije prestanka tih odnosa.

Član 145

Ako je tužilac u tužbi tražio da mu se dosudi određena stvar, a istovremeno je u tužbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari primiti određeni novčani iznos, Sud će, ako usvoji tužbeni zahtjev, izreći u presudi da se tuženi može osloboditi davanja stvari, ako plati taj novčani iznos.

Član 146

(1) Kad se stranci u presudi nalaže izvršenje kakve činidbe, odredиće se i rok u kome je tu činidbu dužna izvršiti.

(2) Ako posebnim propisima nije drugačije određeno, rok za izvršenje činidbe je 30 dana, ali za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju Sud može odrediti duži rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj rok je 15 dana.

(3) Rok za izvršenje činidbe počinje teći prvog dana nakon donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi, prvog dana nakon dostave prepisa presude stranci kojoj je naloženo izvršenje.

b) Presuda na osnovu priznanja

Član 147

(1) Ako tuženi do zaključenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtjev, Sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom usvaja tužbeni zahtjev (presuda na osnovu priznanja).

(2) Sud neće donijeti presudu na osnovu priznanja i kad je udovoljeno potrebnim uslovima, ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 8. stav 2).

(3) Donošenje presude na osnovu priznanja odgodiće se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 2. ovog člana prije toga pribave obavijesti.

(4) Priznanje tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tuženi može i bez pristanka tužioca opozvati do donošenja presude.

c) Presuda na osnovu odricanja

Član 148

(1) Ako se tužilac do zaključenja glavne rasprave odrekne tužbenog zahtjeva, Sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom odbija tužbeni zahtjev (presuda na osnovu odricanja).

(2) Za odricanje od tužbenog zahtjeva nije potreban pristanak tuženog.

(3) Tužilac može do donošenja presude, na ročištu ili u pisanom podnesku, opozvati odricanje od tužbenog zahtjeva bez pristanka tuženog.

d) Presuda zbog propuštanja

Član 149

(1) Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, Sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

(2) Tužbeni zahtjev očigledno je neosnovan:

1. ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;

2. ako su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev u očiglednoj protivnosti sa dokazima koje je sam tužilac predložio ili sa činjenicama koje su opštepoznate.

(3) Ako je zahtjev očigledno neosnovan, Sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.

(4) Presuda zbog propuštanja neće se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.

Član 150

(brisano)

e) Donošenje, pismena izrada i dostava presude

Član 151

(1) Sud će donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.

(2) Odredbe čl. 189. i 190. ovog zakona, kojima je propisan način donošenja drugostepene presude, analogno se primjenjuju i na prvostepeni postupak, ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

(3) Ukoliko sudija u prvostepenom postupku prekorači rok iz stava 1. ovog člana, dužan je u pismenoj formi izvijestiti predsjednika Suda o razlozima prekoračenja.

Član 152

(1) Nakon zaključenja glavne rasprave, Sud će prisutne stranke obavijestiti o datumu donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, Sud će je pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude.

(2) Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici, dužni su sami preuzeti presudu u zgradi Suda, te im Sud neće dostavljati presudu u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi.

(3) Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donošenja presude, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude.

Član 153

(1) U izuzetnim okolnostima, Sud može na zahtjev stranke odlučiti da se dostava presude izvrši na način predviđen odredbama ovog zakona o dostavi.

(2) Stranci, koja nije bila uredno obaviještena o datumu donošenja presude, Sud će u svakom slučaju dostaviti presudu u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 154

Presuda zbog propuštanja i presuda vijeća Apelacionog odjeljenja donesena bez rasprave dostavlja se strankama u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 155

U slučaju iz člana 151. stav 3. ovog zakona, Sud će čim bude saznao da će doći do odgode datuma donošenja presude o tome obavijestiti stranke, nakon čega će strankama presudu dostaviti prema odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 156

U slučajevima iz čl. 153, 154. i 155. ovog zakona, rok za podnošenje pravnog lijeka počinje teći prvog narednog dana nakon dostave prepisa presude.

Član 157

Izvornik presude potpisuje sudija u prvostepenom postupku.

Član 158

(1) Pismeno izrađena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

(2) Uvod presude sadrži: naziv suda, ime i prezime sudije u prvostepenom postupku, ime i prezime predsjednika drugostepenog vijeća i članova vijeća, ime i prezime i prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su toj raspravi bili prisutni, te dan kad je presuda donesena.

(3) Izreka presude sadrži odluku o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja, te odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja istaknutog radi prebijanja.

(4) U obrazloženju Sud će izložiti: zahtjeve stranaka, činjenice koje su iznijele i dokaze koje su izveli, koje je od tih činjenica utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koji su dokazi izvedeni te kako ih je ocijenio. Sud će posebno navesti koje je odredbe materijalnog prava primijenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a izjasniće se, ako je to potrebno, i o stavovima stranaka o pravnoj osnovi spora te o njihovim predlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tokom postupka.

(5) U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovu priznanja ili presude na osnovu odricanja, iznijeće se samo razlozi koji opravdavaju donošenje takvih presuda.

f) Dopunska presuda

Član 159

(1) Ako je Sud propustio da odluči o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom, a koji su već raspravljeni, stranka može u roku od 30 dana od prijema presude predložiti Sudu da se presuda dopuni.

(2) Neblagovremeni ili neosnovani prijedlog za dopunu presude odbaciće, odnosno odbiti Sud bez održavanja ročišta.

(3) Ako stranka ne predloži donošenje dopunske presude u roku iz stava (1) ovog člana, smatraće se da je tužba u tom dijelu povučena.

Član 160

Kad Sud nađe da je prijedlog za dopunu presude osnovan, bez ponovnog otvaranja glavne rasprave, donijeće, u roku od osam dana, presudu o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Član 161

(1) Ako je uz prijedlog za dopunu presude podnesena i žalba protiv presude, sudija u prvostepenom postupku zastaće sa dostavom te

žalbe drugostepenom vijeću dok se ne donese odluka o prijedlogu za dopunu presude i dok ne protekne rok za žalbu protiv te odluke.

(2) Ako protiv odluke o dopuni presude bude podnesena žalba, ta žalba zajedno sa žalbom protiv prvostepene presude dostaviće se drugostepenom vijeću.

(3) Ako se prvostepena presuda pobija žalbom samo zato što sudija u prvostepenom postupku nije presudom odlučio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba će se smatrati prijedlogom stranke da se donese dopunska presuda.

g) Ispravljanje presude

Član 162

(1) Pogreške u imenima i brojevima, i druge očite pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnost prepisa presude sa izvornikom ispraviće Sud u svako doba.

(2) Ispravljanje će se obaviti posebnim rješenjem i unijeti na kraju izvornika, a strankama će se dostaviti prepis rješenja.

(3) Ako između izvornika i prepisa presude postoji nesaglasnost u pogledu neke odluke sadržane u izreci presude, strankama će se dostaviti ispravljeni prepis presude sa naznakom da se tim prepisom presude zamjenjuje prijašnji prepis presude. U takvom slučaju rok za izjavljivanje pravnog lijeka u pogledu ispravljenog dijela presude teče od dana dostave ispravljenog prepisa presude.

(4) O ispravljanju presude Sud može odlučiti bez saslušanja stranaka.

h) Pravosnažnost presude

Član 163

(1) Presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravosnažna.

(2) Sud tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravosnažno presuđena, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojem je već pravosnažno odlučeno, odbaciće tužbu.

(3) Ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženi istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju tog

potraživanja postaje pravosnažna.

Član 164

(1) Sud je vezan za svoju presudu čim je donesena.

(2) Presuda prema strankama ima učinak od dana donošenja, a od dana kad im je dostavljena u slučajevima u kojima strankama prema odredbama ovog zakona presudu dostavlja Sud.

3. Rješenje

Član 165

(1) Sva rješenja koja se donose na ročištu objavljuje sudija u prvostepenom postupku.

(2) Rješenje koje je na ročištu objavljeno dostaviće se strankama u ovjerenom prepisu samo ako je protiv tog rješenja dopuštena posebna žalba, ili ako se na osnovu rješenja može odmah tražiti izvršenje, ili ako to zahtijeva upravljanje parnicom.

(3) Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije šta drugo određeno.

(4) Kad se rješenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima učinak čim je objavljeno.

Član 166

Rješenja koja Sud donosi izvan ročišta saopštavaju se strankama dostavom ovjerenog prepisa rješenja.

Član 167

(1) Rješenje mora biti obrazloženo ako se njime odbija prijedlog stranke ili ako se njime rješava o prijedlozima stranaka koji su među sobom u opreci, a može biti obrazloženo i u drugim slučajevima kad je to potrebno.

(2) Pismeni sastav rješenja treba sadržavati uvijek uvod i izreku, a obrazloženje samo ako prema stavu 1. ovog člana rješenje mora biti obrazloženo.

Član 168

Rješenja o kaznama izrečenim prema odredbama ovog zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Član 169

(1) Odredbe čl. 146, 157. do 162. i člana 164. stav 2. ovog zakona na odgovarajući način će se primjenjivati i na rješenja.

(2) Odredbe čl. 151. do 153. i čl. 155. i 156. ovog zakona na odgovarajući način će se primjenjivati i na rješenja iz člana 198. stav 2. ovog zakona.

B. POSTUPAK PO PRAVNIM LIJEKOVIMA

VIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Žalba protiv presude

a) Pravo na žalbu

Član 170

(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj rok je 15 dana.

(2) Blagovremeno podnesena žalba sprečava da presuda postane pravosnažna u dijelu koji se pobija žalbom.

(3) O žalbi protiv presude odlučuje vijeće Apelacionog odjeljenja Suda (drugostepeno vijeće).

Član 171

(1) Stranka se može odreći prava na žalbu od trenutka prijema presude.

(2) Do donošenja odluke drugostepenog vijeća stranka može odustati od već podnesene žalbe.

(3) Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.

b) Sadržaj žalbe

Član 172

Žalba mora sadržati:

1) označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;

2) izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu;

3) razlog žalbe;

4) potpis podnosioca žalbe.

Član 173

(1) Ako žalba ne sadrži podatke iz člana 172. ovog zakona (nepotpuna žalba), sudija u prvostepenom postupku će rješenjem protiv koga nije dopuštena žalba pozvati žalioca da u roku od osam dana dopuni ili ispravi žalbu.

(2) Ako žalilac u roku iz stava 1. ovog člana ne postupi po traženju Suda, Sud će rješenjem odbaciti žalbu kao nepotpunu.

Član 174

(1) U žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, osim ako žalilac pruži dokaze da ih bez svoje krivice nije mogao iznijeti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

(2) Pozivajući se na nove činjenice, žalilac je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, a predlažući nove dokaze, dužan je navesti činjenice koje tim dokazima treba utvrditi.

(3) Prigovor zastare i prigovor radi prebijanja koji nisu izneseni pred sudijom u prvostepenom postupku ne mogu se iznositi u žalbi.

(4) Ako su zbog iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza uzrokovani troškovi u postupku u povodu žalbe, te će troškove, nezavisno od ishoda spora, podmirivati ona stranka koja je iznijela nove činjenice, odnosno predložila nove dokaze.

c) Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Član 175

(1) Presuda se može pobijati:

1) zbog povrede odredbi parničnog postupka;

2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;

3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

(3) Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredbi parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare.

(4) Kada presudu na osnovu priznanja i presudu na osnovu odricanja pobija zbog toga što je izjava o priznanju ili odricanju data u bitnoj zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare, stranka može u žalbi iznijeti i nove činjenice te predložiti nove dokaze koji se tiču tih mana volje.

Član 176

(1) Povreda odredbi parničnog postupka postoji ako Sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

(2) Povreda odredaba parničnog postupka uvijek utiče na donošenje zakonite i pravilne presude u sljedećim slučajevima:

1) ako je u donošenju presude učestvovao sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet (član 295. ZPP);

2) ako je odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti (član 4. ZPP);

3) ako je, protivno odredbama ovog zakona, Sud svoju odluku zasnovao na nedozvoljenim raspolaganjima stranaka (član 8. stav (2));

4) ako je protivno odredbama ovog zakona Sud donio presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propuštanja;

5) ako je Sud donio presudu bez glavne rasprave;

6) ako je protivno odredbama ovog zakona Sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tok postupka na svom jeziku;

7) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno opunomoćenik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;

8) ako je odlučeno o zahtjevu o kojem već teče parnica ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već prije pravosnažno presuđeno ili o kojem je već zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe;

9) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi;

10) ako je presudom prekoračen tužbeni zahtjev;

11) ako je odlučeno o neblagovremeno podnesenoj tužbi, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti (član 34. stav (1) tačka 2);

12) ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti.

Član 177

(1) Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je Sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.

(2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to upućuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 178

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad Sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo da primijeni ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.

d) Postupak po žalbi

Član 179

Žalba se podnosi Sudu (sudiji u prvostepenom postupku) koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za Sud i protivnu stranku.

Član 180

(1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbaciće rješenjem sudija u prvostepenom postupku bez održavanja ročišta.

(2) Žalba je neblagovremena ako je podnesena nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

(3) Žalba je nedopuštena ako je žalbu podnijelo lice koje nije ovlašteno za podnošenje žalbe, ili lice koje se odreklo prava na žalbu ili je odustalo od žalbe, ili ako lice koje je podnijelo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Član 180a

U slučaju da podnosilac žalbe odustane od žalbe, sudija u prvostepenom postupku će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe.

Član 181

(1) Primjerak blagovremene, potpune i dopuštene žalbe dostaviće sudija u prvostepenom postupku protivnoj stranci odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema žalbe. Protivna stranka može u roku od osam dana od prijema žalbe podnijeti tom sudiji u prvostepenom postupku odgovor na žalbu.

(2) Primjerak odgovora na žalbu dostaviće sudija u prvostepenom postupku žaliocu odmah, a najkasnije u roku od osam dana od prijema odgovora na žalbu.

(3) Neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu neće se uzeti u razmatranje.

(4) Podnesci primljeni nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu neće se uzimati u razmatranje, osim ukoliko Sud od stranke izričito zatraži dodatno izjašnjenje.

Član 182

(1) Nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu, sudija u prvostepenom postupku će žalbu i

odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom vijeću, najkasnije u roku od osam dana.

(2) Ako žalilac tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija u prvostepenom postupku daće objašnjenje u povodu navoda žalbe koji se tiču tih povreda, a prema potrebi, provjeriće istinitost tih navoda u žalbi.

(3) Primjerak objašnjenja povodom navoda žalbe sudija iz prvostepenog postupka dostaviće strankama, koje u roku od osam dana mogu dati svoje izjašnjenje.

Član 183

(1) Kad spisi po žalbi stignu drugostepenom vijeću, određuje se sudija izvjestilac.

(2) Sudija izvjestilac može, prema potrebi, od sudije u prvostepenom postupku pribaviti izvještaj o povredama odredbi parničnog postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih povreda provedu provjere.

(3) U slučaju iz stava (2) ovog člana, na odgovarajući način će se primijeniti odredbe člana 182. stav (3) ovog zakona.

Član 184

(1) Drugostepeno vijeće odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave.

(2) Drugostepeno vijeće zakazaće raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred ovim vijećem utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredbi parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim vijećem.

(3) Pod uslovima iz stava (2) ovog člana drugostepeno vijeće će zakazati raspravu i kad je u istoj parnici prvostepena presuda već jedanput bila ukinuta, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.

(4) Drugostepeno vijeće održaće sjednicu, odnosno raspravu, u roku od 45 dana nakon što od sudije u prvostepenom postupku primi spise po žalbi.

(5) Drugostepeno vijeće donijeće odluku u roku od 30 dana od dana održavanja sjednice vijeća na kojoj je odlučeno o žalbi, odnosno, ako je održana rasprava, u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave.

Član 185

(1) Na raspravu se pozivaju stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici, a i oni svjedoci i vještaci za koje Sud odluči da se saslušaju.

(2) Ako sa rasprave izostane žalilac, rasprava se neće održati, a odluka će se donijeti na osnovu navoda žalbe i odgovora na žalbu.

(3) Ako sa rasprave izostane stranka koja nije žalilac, Sud će raspravljati o žalbi i donijeti odluku.

(4) U pozivu za raspravu stranka će biti upozorena na posljedice nedolaska na raspravu.

Član 186

(1) Rasprava pred drugostepenim vijećem počinje kratkim izlaganjem izvjestioca o stanju predmeta, bez iznošenja njegovog mišljenja o osnovanosti žalbe.

(2) Nakon toga, pročitaće se presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a prema potrebi, i zapisnik o glavnoj raspravi pred sudijom u prvostepenom postupku. Zatim će žalilac obrazložiti svoju žalbu, a protivna stranka odgovor na žalbu.

Član 187

Ako u čl. 184. do 186. ovog zakona nije šta drugo određeno, odredbe ovog zakona o glavnoj raspravi pred sudijom u prvostepenom postupku na odgovarajući način se primjenjuju i na raspravu pred drugostepenim vijećem.

e) Granice ispitivanja prvostepene presude

Član 188

Drugostepeno vijeće ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i

povrede odredbi parničnog postupka iz člana 176. stav (2) tač. 2), 7), 8), 11) i 12) ovog zakona.

f) Odluke drugostepenog vijeća o žalbi

Član 189

(1) Odluke drugostepenog vijeća donose se nakon vijećanja glasanjem.

(2) U prostoriji u kojoj se vijeća i glasa mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar. Kad treba donijeti odluku o jednostavnijim pitanjima, vijeće može odluku donijeti i u samom zasjedanju.

Član 190

(1) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On se brine da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

(2) Za svaku odluku vijeća potrebna je većina glasova.

(3) Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća.

(4) Član vijeća koji je pri glasanju o kojem ranijem pitanju ostao u manjini ne može se suzdržati od glasanja o pitanju o kojem se ima kasnije odlučiti.

(5) Ako se u vezi sa pojedinim pitanjima o kojima se odlučuje glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojiće se pitanja i glasanje će se ponavljati sve dok se ne postigne većina. Ako se u pogledu visine novčanog iznosa ili količine glasovi podijele na više od dva mišljenja, ponovo će se raspravljati o razlozima za svako mišljenje. Ako se i nakon toga ne može postići većina, glasovi dati za najveći novčani iznos ili količinu dodaće se glasovima datim za najbliži manji novčani iznos ili količinu dok se ne postigne većina.

Član 191

(1) Drugostepeno vijeće može u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave:

1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu;

2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;

3) ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet sudiji u prvostepenom postupku na ponovno suđenje;

4) ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu, ili

5) preinačiti prvostepenu presudu.

(2) Prvostepena presuda se povodom žalbe može ukinuti i predmet vratiti na ponovljeno suđenje samo jedanput, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.

Član 191a

Sud će rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva i žalba povučena, ako su stranke zaključile sudsku nagodbu u toku postupka po žalbi.

Član 192

(1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbaciće drugostepeno vijeće rješenjem, ako to nije učinio sudija u prvostepenom postupku.

(2) Drugostepeno vijeće će rješenjem utvrditi da je podnosilac žalbe odustao od podnesene žalbe, ako je to propustio učiniti sudija u prvostepenom postupku.

(3) Ako je podnosilac žalbe odustao od žalbe u postupku pred drugostepenim vijećem, Sud će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe.

Član 193

Drugostepeno vijeće će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Član 194

(1) Drugostepeno vijeće će u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti

sudiji u prvostepenom postupku radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

1) ako je protivno odredbama ovog zakona Sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja ili presudu na osnovu propuštanja;

2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a posebno propuštanjem dostave nije data mogućnost da raspravlja pred Sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude;

3) ako je Sud donio presudu bez glavne rasprave;

4) ako je presudu donio sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet;

5) Ako je protivno odredbama ovog zakona Sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tok postupka na svom jeziku.

(2) Ako drugostepeno vijeće utvrdi da je u prvostepenom postupku odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu po tužbi koja je podnesena poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti ili o zahtjevu o kojem već teče parnica ili o kojem je već prije pravosnažno presuđeno ili kojeg se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključeno sudsko poravnanje, ukinuće prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(3) Ako drugostepeno vijeće utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašteno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinuće prvostepenu presudu i vratiti

predmet sudiji u prvostepenom postupku ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(4) Kad drugostepeno vijeće ukine presudu sudije u prvostepenom postupku i predmet vrati sudiji u prvostepenom postupku na ponovno suđenje, može narediti da novom glavnom raspravom ili pripremnim ročištem rukovodi drugi sudija u prvostepenom postupku.

(5) U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje.

Član 194a

(1) Drugostepeno vijeće će rješenjem ukinuti presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečemu drugom a ne o onome što je traženo.

(2) Ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostepeno vijeće će rješenjem ukinuti prvostepenu presudu u dijelu u kojem je prekoračen tužbeni zahtjev.

Član 195

Sudija u prvostepenom postupku je dužan, odmah po prijemu rješenja drugostepenog vijeća, odrediti pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, koje će se održati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog vijeća, na kojem će se izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja ga je upozorilo drugostepeno vijeće u svom rješenju.

Član 196

Drugostepeno vijeće će, u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave, presudom preinačiti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

1) ako je utvrdilo da postoji povreda odredbi parničnog postupka, osim u slučajevima iz člana 194. ovog zakona;

2) ako je u sjednici vijeća drugačijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza koji su izvedeni pred sudijom u prvostepenom

postupku utvrdilo drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;

3) ako je nakon održane rasprave, na osnovu novih dokaza ili ponovnog izvođenja već izvedenih dokaza, utvrdilo drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;

4) ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je sudija u prvostepenom postupku pogrešno primijenio materijalno pravo;

5) ako je sudija u prvostepenom postupku iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica na kojima je zasnovana presuda.

Član 197

Drugostepeno vijeće ne može preinačiti presudu na štetu stranke koja se žalila ako je samo ona podnijela žalbu.

Član 198

U obrazloženju presude, odnosno rješenja, drugostepeno vijeće ocijeniće žalbene navode koji su od odlučnog značaja.

Član 199

Drugostepeno vijeće vratiće sve spise sudiji u prvostepenom postupku sa dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke, radi predaje strankama i drugim zainteresovanim licima. Sudija u prvostepenom postupku je dužan da odmah dostavi odluke drugostepenog vijeća, a najkasnije u roku od osam dana računajući od dana prijema spisa.

Član 199a

(1) Ako je drugostepeno vijeće propustilo da odluči u pogledu svih dijelova presude koji se pobijaju žalbom ili ako je propustilo da donese sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili uvažavajući žalbu trebalo donijeti ili ako je propustilo da odluči u pogledu jedne ili više žalbi, žalilac može u roku od 15 dana od dostavljanja drugostepene odluke predložiti drugostepenom vijeću da svoju odluku dopuni.

(2) Predlog za donošenje drugostepene odluke ne može se podnijeti zbog toga što drugostepeno vijeće nije odlučilo o svim razlozima zbog kojih je žalba izjavljena ili na koje je bilo dužno paziti po službenoj dužnosti.

(3) Predlog iz stava (1) ovoga člana podnosi se sudiji u prvostepenom postupku, koji je dužan da ga bez odgode zajedno sa spisom proslijedi drugostepenom vijeću.

(4) Na postupak povodom predloga iz stava (1) ovog člana na odgovarajući se način primjenjuju odredbe čl. od 159. do 161. ovog zakona.

2. Žalba protiv rješenja

Član 200

(1) Protiv rješenja sudije u prvostepenom postupku dopuštena je žalba, ako u ovom zakonu nije određeno da žalba nije dopuštena.

(2) Ako ovaj zakon izričito određuje da posebna žalba nije dopuštena, rješenje sudije u prvostepenom postupku može se pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke.

Član 201

(1) Blagovremeno podnesena žalba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

(2) Rješenje protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba može se odmah izvršiti.

Član 202

Rješavajući o žalbi, drugostepeno vijeće može:

1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu;

2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje sudije u prvostepenom postupku;

3) uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti, te prema potrebi, predmet vratiti na ponovni postupak.

Član 203

U postupku po žalbi protiv rješenja na odgovarajući način primjenjivaće se odredbe ovog zakona koje važe za žalbu protiv

presude, osim odredbi o održavanju rasprave pred drugostepenim vijećem.

IX - VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Član 204

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravosnažne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000 konvertibilnih maraka.

(3) U slučajevima u kojima revizija nije dozvoljena prema odredbi stava (2) ovog člana, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostepene presude ako odluka u sporu zavisi od rješenja nekog materijalnopravnog ili procesnopravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, a naročito u slučaju:

1) ako o tom pitanju revizijsko vijeće još uvijek nije zauzelo stav odlučujući u pojedinim predmetima, na sjednici odjeljenja, a riječ je o pitanju o kojem postoji različita praksa drugostepenih vijeća;

2) ako je o tom pitanju revizijsko vijeće već zauzelo stav, ali je odluka drugostepenog vijeća zasnovana na stavu koji nije podudaran s tim stavom;

3) ako je o tom pitanju revizijsko vijeće već zauzelo stav i presuda drugostepenog vijeća se zasniva na tom stavu, ali bi - naročito uvažavajući razloge iznesene tokom prethodnog prvostepenog i žalbenog postupka, zbog promjene u pravnom sistemu uslovljene novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnog suda BiH, Evropskog suda za ljudska prava - trebalo preispitati sudsku praksu.

(4) U reviziji iz stava (3) ovog člana stranka treba određeno da naznači pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose te da izloži razloge zbog kojih smatra da je ono važno za

obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Član 205

O reviziji odlučuje Sud u vijeću utvrđenom članom 18. stav 3. ovog zakona.

Član 206

Podnesena revizija ne zadržava izvršenje pravosnažne presude protiv koje je izjavljena.

Član 207

(1) Revizija se može izjaviti:

1) zbog povrede odredbi parničnog postupka iz člana 176. ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim vijećem;

2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;

3) zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva, ako je ta povreda učinjena u postupku pred drugostepenim vijećem.

(2) Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 208

(1) Revizijsko vijeće ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava.

(2) Povodom revizije iz člana 204. stav (3) ovog zakona revizijsko vijeće ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Član 209

Stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredbi parničnog

postupka koje su učinjene u postupku pred drugostepenim vijećem.

Član 210

Revizija se podnosi sudiji u prvostepenom postupku, u dovoljnom broju primjeraka za Sud i protivnu stranku.

Član 211

(1) Neblagovremenu ili nepotpunu reviziju odbaciće rješenjem sudija u prvostepenom postupku, bez održavanja ročišta.

(2) U slučaju da je podnosilac revizije odustao od podnesene revizije sudija u prvostepenom postupku će rješenjem utvrditi odustajanje od revizije.

Član 212

(1) Primjerak blagovremene i potpune revizije sudija u prvostepenom postupku dostaviće protivnoj stranci.

(2) U roku od osam dana od dana dostave revizije protivna stranka može podnijeti Sudu odgovor na reviziju.

(3) Nakon prijema odgovora na reviziju ili nakon proteka roka za odgovor, sudija u prvostepenom postupku dostaviće reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima, revizijskom vijeću.

(4) Primjerak revizije i odgovora na reviziju dostavlja se i drugostepenom vijeću.

Član 213

O reviziji revizijsko vijeće odlučuje bez rasprave.

Član 214

(1) Nedopuštenu reviziju odbaciće revizijsko vijeće rješenjem, kao i neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlaštenja, nije učinio sudija u prvostepenom postupku.

(2) Revizija je nedopuštena ako nije izjavljena u skladu sa članom 241b. ovog zakona ako ju je izjavilo lice koje nije ovlašteno na podnošenje revizije, ili lice koje je odustalo od revizije, ili ako lice koje je izjavilo reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili

ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

(3) Revizijsko vijeće će rješenjem utvrditi da je podnosilac revizije odustao od podnesene revizije, ako je to propustio učiniti sudija u prvostepenom postupku.

(4) Reviziju iz člana 204. stav (3) ovog zakona Sud će rješenjem odbaciti kao nedopuštenu i ako u reviziji ne bude određeno naznačeno pravno pitanje zbog kojeg se podnosi uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose kao i zato što u njoj nisu određeno izloženi razlozi zbog kojih podnosilac smatra da je to pitanje važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(5) Revizijsko vijeće će reviziju iz člana 204. stav (3) ovog zakona odbaciti i ako ocijeni da pravno pitanje zbog kojeg je ona izjavljena nije važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(6) U obrazloženju rješenja iz st. (4) i (5) ovog člana Sud se poziva na odredbe tih stavova kojima se predviđa odbacivanje takve revizije iz navedenih razloga. Ako ocijeni da bi to bilo svrsihodno, Sud može odlučiti i da se posebno obrazlože razlozi zbog kojih je donio takvo rješenje.

(7) Ako Sud u slučaju iz stava (5) ovog člana nađe da samo neko od više istaknutih pravnih pitanja nije važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, revizija će biti odbačena samo u pogledu tog pitanja.

Član 215

Revizijsko vijeće će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena kao ni razlog na koji pazi po službenoj dužnosti.

Član 216

(1) Ako utvrdi da postoji povreda odredaba parničnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. (2) i (3) ovog člana, revizijsko vijeće će, s obzirom na prirodu povrede,

presudom preinačiti presudu drugostepenog vijeća ili rješenjem ukinuti u cjelini ili djelimično presudu drugostepenog vijeća i sudije u prvostepenom postupku ili samo presudu drugostepenog vijeća i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom sudiji u prvostepenom postupku, odnosno istom ili drugom vijeću drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

(2) Ako je u postupku pred sudijom u prvostepenom postupku ili drugostepenim vijećem odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili po tužbi koja je podnesena poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti ili o kojem je već prije pravosnažno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, revizijsko vijeće ukinuće rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

(3) Ako je u postupku pred sudijom u prvostepenom postupku ili drugostepenim vijećem, kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašteno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijsko vijeće će, s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovog člana.

Član 217

(1) Ako revizijsko vijeće utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.

(2) Ako revizijsko vijeće ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cjelini ili

djelimično presudu drugostepenog vijeća i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom drugostepenom vijeću.

Član 218

(1) Ako utvrdi da je drugostepenom, odnosno i prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je traženo, revizijsko vijeće će rješenjem ukinuti samo drugostepenu presudu ili i prvostepenu presudu i predmet vratiti drugostepenom vijeću, odnosno sudiji u prvostepenom postupku na ponovljeno suđenje.

(2) Ako utvrdi da je drugostepenom presudom, odnosno i prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, revizijsko vijeće će rješenjem ukinuti drugostepenu presudu, odnosno i prvostepenu presudu u dijelu u kojem je prekoračen tužbeni zahtjev.

Član 219

Odluka revizijskog vijeća dostavlja se sudiji u prvostepenom postupku posredstvom drugostepenog vijeća, sa dovoljnim brojem ovjerenih kopija svoje odluke za sud, stranke i druga zainteresovana lica, a sudija u prvostepenom postupku dužan je da odluku dostavi strankama u roku od osam dana od dana prijema.

Član 220

Ako u čl. 204. do 219 ovog zakona nije šta drugo određeno, u postupku povodom revizije na odgovarajući način primjenjivaće se odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude, osim odredbi o održavanju rasprave pred drugostepenim vijećem.

Član 221

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog vijeća kojim je postupak pravosnažno završen.

(2) Revizija protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dopuštena u sporovima u kojima ne bi bila dopuštena revizija protiv pravosnažne presude.

(3) Revizija je uvijek dopuštena protiv rješenja drugostepenog vijeća kojim se podnesena žalba odbacuje, odnosno kojim se potvrđuje

rješenje sudije u prvostepenom postupku o odbacivanju revizije.

(4) U postupku u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe ovog zakona o reviziji protiv presude.

2. Ponavljanje postupka

Član 222

Postupak koji je odlukom Suda pravosnažno završen može se na prijedlog stranke ponoviti:

1) ako je pri donošenju odluke učestvovao sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet;

2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem nije bila data mogućnost da raspravlja pred Sudom;

3) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašteno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;

4) ako se odluka Suda zasniva na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka ili na ispravi koja je krivotvorena ili u kojoj je ovjeren neistinit sadržaj;

5) ako je do odluke Suda došlo zbog krivičnog djela sudije, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke, protivne stranke ili koga trećeg lica;

6) ako stranka stekne mogućnost da upotrijebi pravosnažnu odluku Suda koja je ranije među istim strankama donesena o istom zahtjevu;

7) ako se odluka Suda zasniva na drugoj odluci Suda ili na odluci nekog drugog organa, a ta odluka bude pravosnažno preinačena, ukinuta, odnosno poništena;

8) ako je naknadno pred nadležnim organom na drugačiji način, pravosnažno, odnosno konačno riješeno prethodno pitanje na kojem

je sudska odluka zasnovana;

9) ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u ranijem postupku.

Član 223

(1) Iz razloga navedenih u članu 222. tač. 1. do 3. ovog zakona, ne može se zahtijevati ponavljanje postupka ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u ranijem postupku.

(2) Zbog okolnosti navedenih u članu 222. tač. 1, 6, 7, 8. i 9. ovog zakona, ponavljanje postupka može se dopustiti samo ako stranka bez svoje krivice nije mogla te okolnosti iznijeti prije nego što je raniji postupak završen pravosnažnom sudskom odlukom.

Član 224

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od 30 dana, i to:

1) u slučaju iz člana 222. tačka 1. ovog zakona od dana kad je stranka saznala za taj razlog;

2) u slučaju iz člana 222. tačka 2. ovog zakona od dana kad je odluka dostavljena stranci;

3) u slučaju iz člana 222. tačka 3. ovog zakona, ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku i to:

od dana kad je odluka dostavljena tom licu; ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašteno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik

od dana kad je odluka dostavljena stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku

od dana kad je stranka saznala za taj razlog;

4) u slučajevima iz člana 222. tač. 4. i 5. ovog zakona i to:

od dana kad je stranka saznala za pravosnažnu presudu u krivičnom postupku, a ako se krivični postupak ne može provesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;

5) u slučaju iz člana 222. tač. 6, 7, 8. i 9. ovog zakona i to:

od dana kad je stranka mogla iznijeti Sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

(2) Ako bi rok određen u stavu 1. ovog člana počeo teći prije nego što je odluka postala pravosnažna, taj rok računaće se od pravosnažnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostave pravosnažne odluke drugostepenog vijeća.

(3) Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravosnažna, prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u članu 222. tač. 2. i 3. ovog zakona.

Član 225

O prijedlogu za ponavljanje postupka odlučuje sudija Apelacionog odjeljenja Suda, kao sudija pojedinac, koji nije učestvovao u donošenju drugostepene odluke.

Član 226

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se uvijek sudiji u prvostepenom postupku Suda.

(2) U prijedlogu se posebno moraju navesti zakonska osnova po kojoj se traži ponavljanje, okolnosti iz kojih proizlazi da je prijedlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrepljuju navodi predlagača, te učiniti vjerovatnim da bi u ponovljenom postupku mogla za predlagača biti donesena povoljnija odluka.

Član 227

(1) Neblagovremene, nepotpune ili nedopuštene prijedloge za ponavljanje postupka odbaciće rješenjem sudija u prvostepenom postupku bez održavanja ročišta.

(2) Ako sudija u prvostepenom postupku ne odbaci prijedlog, dostaviće primjerak prijedloga protivnoj stranci koja ima pravo da u

roku od 15 dana odgovori na prijedlog.

Član 228

Nakon prijema odgovora na prijedlog ili nakon proteka roka za davanje odgovora, sudija u prvostepenom postupku će prijedlog i odgovor na prijedlog, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti Apelacionom odjeljenju Suda najkasnije u roku od osam dana.

Član 228a

Neblagovremen, nepotpun ili nedozvoljen predlog za ponavljanje postupka odbaciće rješenjem sudija pojedinac Apelacionog odjeljenja Suda, ako to u granicama svojih ovlašćenja nije učinio sudija koji je sudio u prvostepenom postupku.

Član 229

(1) Sud odlučuje o prijedlogu za ponavljanje postupka u pravilu bez održavanja rasprave.

(2) Ako Sud ocijeni da je održavanje rasprave neophodno, postupiće u skladu sa odredbama čl. 185. do 187. ovog zakona.

Član 230

(1) Nakon što Sud, saglasno članu 225. ovog zakona, donese odluku o prijedlogu, sudiji u prvostepenom postupku vraća sve spise sa dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke.

(2) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje postupka izreći će se da se ukida odluka donesena u ranijem postupku.

(3) Protiv rješenja Suda kojim se usvaja prijedlog za ponavljanje postupka žalba nije dopuštena.

(4) Žalba protiv rješenja Suda kojim se odbija prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se Apelacionom odjeljenju Suda, koji o žalbi odlučuje u vijeću trojice sudija koji nisu učestvovali u donošenju odluke u ranijem postupku.

Član 231

(1) U ponovljenom postupku pred prvostepenim sudom ne može postupati sudija koji je odlučivao u ranijem postupku.

(2) Sudija u prvostepenom postupku odrediće pripremno ročište odmah po prijemu rješenja, a najkasnije u roku od osam dana.

Član 231a

(1) Kad Evropski sud za ljudska prava utvrdi povredu nekog od ljudskih prava ili osnovnih sloboda zagarantovanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) i dodatnih protokola uz Konvenciju koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, stranka o čijem je pravu Evropski sud za ljudska prava odlučio može, u roku od 90 dana od konačnosti presude Evropskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu koji je sudio u prvom stepenu u postupku u kojem je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili osnovna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili osnovna sloboda povrijeđeno.

(2) Postupak iz stava (1) ovoga člana provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

(3) U ponovljenom postupku Sud je dužan da poštuje pravne stavove izražene u konačnoj presudi Evropskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda osnovnog ljudskog prava ili slobode.

3. Odnos između prijedloga za ponavljanje postupka i revizije

Član 232

(1) Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka samo iz razloga iz kojih se može izjaviti i revizija, smatraće se da je stranka izjavila reviziju.

(2) Ako stranka izjavi reviziju iz razloga što je u prvostepenom ili drugostepenom postupku odlučeno o zahtjevu o kojem je već prije pravosnažno presuđeno ili koga se tužilac već odrekao ili o kojem je sklopljena sudska nagodba, i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz bilo kojeg razloga iz člana 222. ovog zakona, Sud će prekinuti postupak u povodu prijedloga za ponavljanje postupka do završetka postupka po reviziji.

(3) Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kojeg razloga, osim iz razloga navedenih u stavu 2. ovog člana, i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz razloga iz člana 222.

stav 1. tač. 4. i 5. ovog zakona, koji su potkrijepljeni pravosnažnom presudom donesenom u krivičnom postupku, Sud će prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka.

(4) U svim ostalim slučajevima u kojima stranka izjavi reviziju i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka, Sud će odlučiti koji će postupak nastaviti, a koji prekinuti, uzimajući u obzir sve okolnosti, a posebno razloge zbog kojih su oba pravna lijeka podnesena i dokaze, koje su stranke predložile.

Član 233

(1) Odredbe člana 232. st. 1. i 3. ovog zakona primijeniće se i kad je stranka najprije podnijela prijedlog za ponavljanje postupka, a nakon toga izjavila reviziju.

(2) U svim ostalim slučajevima u kojima stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka i nakon toga izjavi reviziju, Sud će, u pravilu, prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka, osim ako ustanovi da postoje ozbiljni razlozi da postupi drugačije.

Član 234

(1) Rješenje iz člana 232. ovog zakona donosi sudija u prvostepenom postupku ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne sudiji u prvostepenom postupku prije nego što je predmet u povodu revizije upućen revizijskom vijeću. Ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne pošto je predmet u povodu revizije upućen revizijskom vijeću, rješenje iz člana 232. ovog zakona, donosi revizijsko vijeće.

(2) Rješenje iz člana 233. ovog zakona donosi sudija u prvostepenom postupku, osim ako je predmet, u vrijeme kad revizija stigne sudiji u prvostepenom postupku, u povodu prijedloga za ponavljanje postupka upućen Apelacionom odjeljenju Suda radi donošenja odluke, u kojem slučaju rješenje donosi sudija tog odjeljenja.

(3) Protiv rješenja suda iz st. 1. i 2. ovog člana nije dopuštena žalba.

Dio treći - OPŠTE ODREDBE

X - STRANKE I NjIHOVI ZAKONSKI ZASTUPNICI

Član 235

(1) Stranka u postupku može biti svako fizičko i pravno lice.

(2) Posebnim propisima može se odrediti ko može biti stranka u postupku osim fizičkih i pravnih lica.

(3) Sud može, izuzetno, sa pravnim učinkom u određenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranačku sposobnost prema odredbama st. 1. i 2. ovog člana, ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u suštini udovoljavaju bitnim uslovima za sticanje stranačke sposobnosti, a posebno ako raspolažu imovinom na kojoj se može sprovesti izvršenje.

(4) Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana, kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici, nije dopuštena posebna žalba.

Član 236

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnična sposobnost).

(2) Punoljetno lice kome je djelimično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobno u granicama svoje poslovne sposobnosti.

(3) Maloljetnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost parnično je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost.

Član 237

(1) Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njen zakonski zastupnik.

(2) Zakonski zastupnik određuje se zakonom ili aktom nadležnog organa vlasti donesenim na osnovu zakona.

(3) U toku cijelog postupka Sud će, po službenoj dužnosti, paziti može li lice koje se pojavljuje kao stranka u postupku biti stranka u postupku i da li je parnično sposobno, zastupa li parnično nesposobnu stranku njen zakonski zastupnik i ima li zakonski zastupnik posebna ovlaštenja kad su ona potrebna.

Član 238

(1) Zakonski zastupnik može u ime stranke preduzimati sve radnje u postupku, ali ako je za podnošenje ili povlačenje tužbe, za priznanje, odnosno za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje nagodbe ili za preduzimanje drugih radnji u postupku u posebnim propisima određeno da zastupnik mora imati posebna ovlaštenja, on može te radnje preduzimati samo ako ima takva ovlaštenja.

(2) Lice koje se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužno je na zahtjev Suda dokazati da je zakonski zastupnik. Kad je za preduzimanje određenih radnji u postupku potrebno posebno ovlaštenje, zakonski zastupnik dužan je dokazati da ima takvo ovlaštenje.

(3) Kad Sud ustanovi da zakonski zastupnik lica pod starateljstvom ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju, obavijestiće o tome organ starateljstva. Ako bi zbog propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za lice pod starateljstvom, Sud će zastati sa postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Član 239

(1) Kad Sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvaće tužioca da izvrši potrebne ispravke u tužbi ili će preduzeti druge mjere da bi se postupak mogao nastaviti sa licem koje može biti stranka u postupku.

(2) Isto tako, kad Sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebna ovlaštenja kad su ona potrebna, zatražiće da nadležni organ starateljstva postavi staraoca parnično nesposobnom licu, odnosno pozvaće zakonskog zastupnika da pribavi posebna ovlaštenja ili će preduzeti druge mjere koje su potrebne da bi parnično nesposobna strana bila pravilno zastupana.

(3) Sud će odrediti stranci rok za otklanjanje nedostataka iz st. 1. i 2. ovog člana. Dok se ne otklone ti nedostaci, mogu se u postupku preduzimati samo one radnje zbog čije bi odgode mogle nastati štetne posljedice za stranku.

(4) Ako se nedostaci iz st. 1. i 2. ovog člana ne mogu otkloniti ili ako određeni rok bezuspješno protekne, Sud će rješenjem ukinuti radnje sprovedene u postupku ako su zahvaćene tim nedostacima i odbaciti tužbu ako su nedostaci takve prirode da sprečavaju dalje vođenje parnice.

(5) Protiv rješenja kojim se naređuju mjere za otklanjanje nedostataka nije dopuštena žalba.

XI - PUNOMOĆNICI

Član 240

(1) Stranke mogu preduzimati radnje u postupku lično ili preko punomoćnika.

(2) Stranka koju zastupa punomoćnik može uvijek doći pred Sud i davati izjave pored svog punomoćnika, ali suprotnu stranu, svjedoke i vještake može ispitivati samo preko punomoćnika, ako je on prisutan na glavnoj raspravi.

Član 241

(1) Punomoćnik može biti advokat, advokatsko društvo ili zaposlenik službe za besplatnu pravnu pomoć, kao i, za pravna lica, zaposlenik tog pravnog lica, a za fizička lica bračni, odnosno vanbračni drug stranke ili srodnik stranke po krvi po pravoj liniji do bilo kojeg stepena, a u pobočnoj zaključno do četvrtog stepena ili po tazbini zaključno do drugog stepena.

(2) Ako Sud utvrdi da punomoćnik koji je advokat ne obavlja svoju dužnost u skladu sa Zakonom o advokaturi, Sud će o tome izvijestiti nadležnu advokatsku komoru, i, ako je to moguće, stranku koju advokat zastupa.

Član 241a

Ako u parnicama o imovinskopravnim zahtjevima vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 50.000,00 KM, opunomoćenici pravnih lica mogu biti samo lica koja imaju položen pravosudni ispit.

Član 241b

U postupku po reviziji stranku mora zastupati advokat, osim ako je sama stranka advokat.

Član 242

Radnje u postupku koje punomoćnik preduzima u granicama punomoći imaju isti pravni učinak kao da ih je preduzela sama stranka.

Član 243

(1) Stranka može izmijeniti ili opozvati izjavu svog punomoćnika na ročištu na kome je ta izjava data.

(2) Ako je punomoćnik priznao koju činjenicu na ročištu na kojem stranka nije bila prisutna ili je koju činjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje kasnije izmijeni ili opozove, Sud će cijeniti obje izjave prema članu 92. stav 2. ovog zakona.

Član 244

Stranka može ovlastiti punomoćnika da preduzima samo određene radnje ili da preduzima sve radnje u postupku.

Član 245

Ako je stranka izdala advokatu punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlaštenja u punomoći, advokat je ovlašten na osnovu takve punomoći:

1) obavljati sve radnje u postupku, a posebno podnijeti tužbu, povući je, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreći tužbenog zahtjeva, zaključiti nagodbu, podnijeti pravni lijek i odreći se ili odustati od njega, te zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;

2) stavljati zahtjev za izvršenje ili osiguranje i preduzimati potrebne radnje u postupku, u povodu takvog zahtjeva;

3) od protivne stranke primiti dosuđene troškove;

4) pismeno ovlastiti drugog advokata na preduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, osim zastupanja na glavnoj raspravi.

Član 246

Advokata kojem je stranka izdala punomoć može, uz izričito ovlaštenje stranke, zamjenjivati drugi advokat, a u prvostepenom postupku i stručni saradnik za pravne poslove i advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen.

Član 247

Ako stranka u punomoći nije pobliže odredila ovlaštenja punomoćnika, punomoćnik koji nije advokat može na osnovu takve punomoći obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebno izričito ovlaštenje za povlačenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje nagodbe, za odricanje ili odustanak od pravnog lijeka i za prenošenje punomoći na drugo lice, te za podnošenje vanrednih pravnih lijekova.

Član 248

(1) Stranka izdaje punomoć pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(2) Stranka koja nije pismena ili nije u stanju da se potpiše staviće na pismenu punomoć umjesto potpisa otisak prsta. Ako se u tom slučaju punomoć izdaje licu koje nije advokat, potrebno je prisustvo dvojice svjedoka koji će se potpisati na punomoći.

(3) Ako posumnja u istinitost pismene punomoći, Sud može rješenjem odrediti da se podnese ovjerena punomoć. Protiv tog rješenja nije dopuštena žalba.

Član 249

(1) Punomoćnik je dužan pri prvoj radnji u postupku podnijeti punomoć.

(2) Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno obavi lice koje nije podnijelo punomoć, ali će istovremeno narediti tom licu da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za obavljanje parničnih radnji.

(3) Dok ne protekne rok za podnošenje punomoći, Sud će odgoditi donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne, Sud će nastaviti postupak, ne uzimajući u obzir radnje koje je obavilo lice bez punomoći.

(4) Sud je dužan tokom cijelog postupka paziti da li je lice koje se pojavljuje kao punomoćnik ovlašteno za zastupanje. Ako Sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao punomoćnik nije ovlašteno za

zastupanje, ukinuće parnične radnje koje je to lice preduzelo, ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.

Član 250

(1) Stranka može punomoć u svako vrijeme opozvati, a punomoćnik je može u svako vrijeme otkazati.

(2) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći, mora se saopštiti Sudu pred kojim se vodi postupak pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(3) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći, važi za protivnu stranku od trenutka kad joj je saopšten.

(4) Poslije otkaza punomoći, punomoćnik je dužan još 30 dana obavljati radnje za lice koje mu je izdalo punomoć, ako je potrebno da od njega otkloni kakvu štetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Član 251

(1) Punomoć prestaje smrću fizičkog lica, proglašenjem umrlim i gubitkom poslovne sposobnosti.

(2) Ako je opunomoćeniku fizičkog lica dato ovlašćenje da može preduzimati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, opunomoćenik je ovlašćen da preduzima radnje u postupku koje ne trpe odgađanje.

Član 252

(1) Prestankom pravnog lica prestaje i punomoć koju je ono izdalo.

(2) U slučaju stečaja ili likvidacije, punomoć koju je izdao stečajni dužnik, odnosno likvidacioni dužnik, prestaje kad po važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije.

(3) Izuzetno od odredbi st. 1. i 2. ovog člana, punomoćnik je dužan još 30 dana obavljati radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu.

XII - JEZIK U POSTUPKU

Član 253

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim učesnicima u postupku na jednom od jezika iz člana 11. ovog zakona.

Član 254

Stranke i drugi učesnici u postupku pri učestvovanju u postupku upotrebljavaju jedan od jezika iz člana 11. ovog zakona.

Član 255

(1) Stranke i umješači koji ne poznaju nijedan od jezika iz člana 11. ovog zakona obezbijediće o svom trošku usmeno i pismeno prevođenje procesnih radnji koje preduzimaju, kao i druga usmena i pismena prevođenja za svoje potrebe.

(2) Stranke i umješači dužni su obezbijediti i prevođenje koje se odnosi na izvođenje dokaza koje su predložili.

(3) Prevođenje obavljaju tumači.

XIII - VRIJEDNOST SPORA

Član 256

(1) Tužilac je dužan u tužbi označiti vrijednost predmeta spora.

(2) Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva.

(3) Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna potraživanja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev.

Član 257

Ako se zahtjev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju, vrijednost predmeta spora računa se po njihovom zbiru, ali najviše do iznosa koji odgovara zbiru davanja za vrijeme od pet godina.

Član 258

(1) Ako jedna tužba protiv istog tuženog obuhvata više zahtjeva koji se zasnivaju na istom činjeničnom i pravnom osnovu, vrijednost se određuje po zbiru vrijednosti svih zahtjeva.

(2) Ako zahtjevi u tužbi proizilaze iz raznih osnova, ili su istaknuti protiv više tuženih, vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog

pojedinog zahtjeva.

Član 259

Kad se spor vodi o postojanju najamnog ili zakupnog odnosa, ili iz odnosa korištenja stana, odnosno poslovnih prostorija, vrijednost se računa prema jednogodišnjoj najamnini, odnosno zakupnini, osim ako je riječ o najamnom ili zakupnom odnosu zaključenom na kraće vrijeme.

Član 260

Ako se tužbom zahtijeva samo davanje osiguranja određenog potraživanja ili ustanovljenje založnog prava, vrijednost predmeta spora određuje se prema iznosu potraživanja koje treba osigurati, ali ako predmet zaloga ima manju vrijednost od potraživanja koje treba osigurati, kao vrijednost predmeta spora uzeće se vrijednost predmeta zaloga.

Član 261

(1) Ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, ali tužilac u tužbi navede da pristaje da umjesto udovoljenja tom zahtjevu primi određeni novčani iznos, kao vrijednost predmeta spora uzeće se taj iznos.

(2) U drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužilac u tužbi naznačio.

(3) Ako je u slučaju iz stava 2. ovog člana tužilac vrijednost predmeta spora suviše visoko ili suviše nisko naznačio, Sud će najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, onda na glavnoj raspravi prije početka rasprave o glavnoj stvari, brzo i na prikladan način, provjeriti tačnost naznačene vrijednosti, te rješenjem odrediti vrijednost predmeta spora.

(4) Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 262

Ako novčani iznos nije izražen u konvertibilnim markama, već u drugoj valuti, vrijednost predmeta spora utvrđuje se u konvertibilnim

markama, po srednjem kursu odnosne valute koji je utvrdila nadležna finansijska organizacija u vrijeme podnošenja tužbe.

XIV - ROKOVI I ROČIŠTA

1. Rokovi

Član 263

(1) Ako rok nije određen zakonom, određuje ga Sud s obzirom na okolnosti slučaja.

(2) Rok koji Sud odredi izuzetno se može produžiti na prijedlog zainteresovanog lica ako za to postoje opravdani razlozi.

(3) Prijedlog za produženje roka mora se podnijeti prije proteka roka čije se produženje traži.

(4) Protiv rješenja o produženju roka nije dopuštena žalba.

Član 264

(1) Rokovi se računaju na dane, mjesece i godine.

(2) Ako je rok određen na dane, u rok se ne uračunava dan kad je dostava ili saopštenje obavljeno, odnosno dan u koji pada događaj otkad treba računati trajanje roka, već se za početak roka uzima prvi idući dan.

(3) Rokovi određeni na mjesece, odnosno na godine završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine, koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjeg dana tog mjeseca.

(4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik ili u nedelju ili u koji drugi dan kad Sud ne radi, rok ističe protekom prvog idućeg radnog dana.

Član 265

(1) Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku ako je, prije nego što rok protekne, predat Sudu.

(2) Ako je podnesak upućen preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegramski, dan predaje pošti smatra se danom predaje Sudu, a ako je podnesak upućen telefaksom, danom predaje smatra se dan prijema telefaksa u Sudu.

(3) Ako je podnesak upućen elektronskom poštom, kao vrijeme predaje Sudu smatra se vrijeme koje je naznačeno na verifikaciji kvalifikovanog elektronskog potpisa.

(4) Ako je podnesak upućen telegramski, a ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, smatraće se da je podnesen u roku ako uredan podnesak naknadno bude predat Sudu ili bude upućen Sudu preporučenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.

(5) Za lica koja se nalaze na obaveznoj vojnoj službi u vojsci, dan predaje podneska vojnoj jedinici, odnosno vojnoj ustanovi, smatra se danom predaje Sudu.

(6) Za lica lišena slobode dan predaje podneska upravi zatvora, odnosno ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija smatra se danom predaje Sudu.

(7) Ako je podnesak koji je vezan za rok predat ili upućen Sudu prije proteka roka, a stigne Sudu nakon proteka roka, smatraće se da je na vrijeme podnesen.

(8) Odredbe st.1. do 6. ovog člana primjenjuju se i na rok u kojem se prema posebnim propisima mora podići tužba, te i na rok zastare potraživanja ili nekog drugog prava.

2. Ročište

Član 266

(1) Ročište određuje Sud kad je to zakonom propisano.

(2) Sud će na ročište pozvati stranke i ostala lica čije se prisustvo smatra potrebnim.

(3) U pozivu Sud će naznačiti mjesto, prostoriju i vrijeme održavanja ročišta, te navesti stranke i predmet spora.

(4) Sud će u pozivu posebno upozoriti stranke i ostale učesnike u postupku na zakonske posljedice izostanka sa ročišta.

Član 267

(1) Ročište se, u pravilu, održava u sudskoj zgradi.

(2) Sud može odlučiti da se ročište održi izvan sudske zgrade kad ustanovi da je to nužno ili da će se na taj način uštedjeti u vremenu ili u troškovima postupka. Protiv takvog rješenja nije dopuštena žalba.

3. Povrat u prijašnje stanje

Član 268

(1) Ako stranka propusti ročište ili rok za preduzimanje neke radnje u postupku i zbog toga izgubi pravo na preduzimanje te radnje, Sud će toj stranci na njen prijedlog dopustiti da naknadno obavi tu radnju (povrat u prijašnje stanje) ako ocijeni da je do propuštanja došlo usljed opravdanih razloga koji se nisu mogli predvidjeti niti izbjeći.

(2) Kad se dopusti povrat u prijašnje stanje, parnica se vraća u ono stanje u kojem se nalazila prije propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je Sud zbog propuštanja donio.

Član 269

(1) Prijedlog za povrat u prijašnje stanje podnosi se prema nadležnosti vijeća Suda kod kojeg je trebalo obaviti propuštenu radnju.

(2) Prijedlog se podnosi u roku od osam dana, računajući od dana kad je prestao razlog koji je uzrokovao propuštanje.

(3) Nakon proteka 60 dana od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

(4) Ako se povrat u prijašnje stanje predlaže zbog propuštanja roka, predlagač je dužan istovremeno sa podnošenjem prijedloga obaviti i propuštenu radnju.

Član 270

(1) Ne može se zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje prijedloga da se dopusti povrat u prijašnje stanje, ili ako je propušteno ročište određeno u povodu prijedloga za povrat u prijašnje stanje.

(2) Vraćanje u pređašnje stanje nije dozvoljeno ako se propuštanje stranke može pripisati povredi postupka zbog koje se može izjaviti pravni lijek.

Član 271

Sud će odmah odlučiti o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje i nastaviti postupak.

Član 272

(1) Neblagovremene i nedopuštene prijedloge za povrat u prijašnje stanje odbaciće Sud rješenjem.

(2) U vezi sa prijedlogom za povrat u prijašnje stanje, Sud će zakazati ročište, osim ako su činjenice na kojima se prijedlog zasniva opštepoznate.

(3) Ako stranka koja je podnijela predlog za vraćanje u pređašnje stanje ne dođe na ročište zakazano povodom predloga, a uredno je obaviještena, smatraće se da je predlog povučen.

Član 273

(1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena žalba, osim ako je usvojen neblagovremen ili nedozvoljen predlog.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje žalba je dozvoljena.

XV - PODNESCI

Član 274

(1) Tužba, odgovor na tužbu, protivtužba, odgovor na protivtužbu, pravni lijekovi i druge izjave, prijedlozi i saopštenja koji se daju izvan rasprave, podnose se pismeno (podnesci). Uslov pismene forme ispunjavaju i podnesci upućeni telegramom, telefaksom ili elektronskom poštom. Ovakvi podnesci smatraju se potpisanim, ako je u njima označen pošiljalac.

(2) Podnesci moraju biti razumljivi i moraju sadržavati sve ono što je potrebno da bi se u vezi s njima moglo postupiti. Posebno treba da sadržavaju: oznaku suda, ime i prezime, odnosno naziv pravnog lica, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika, ako ih imaju, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnosioca.

(3) Ako izjava sadrži kakav zahtjev, stranka mora u podnesku navesti činjenice i dokaze na kojima zasniva svoj zahtjev.

(4) Podnesci koji se dostavljaju elektronskom poštom moraju biti ovjereni kvalifikovanim elektronskim potpisom.

(5) Podnesci sa prilozima koji se dostavljaju protivnoj stranci predaju se Sudu u dovoljnom broju primjeraka za Sud i protivnu stranku.

Član 275

(1) Isprave koje se prilažu podnesku podnose se u izvorniku, prepisu ili fotokopiji.

(2) Ako stranka priloži ispravu u izvorniku, Sud će takvu ispravu zadržati, a protivnoj stranci dopustiti da je razgleda. Kad prestane potreba da se takva isprava drži u spisima predmeta, vratiće se podnosiocu na njegov zahtjev, ali Sud može tražiti od podnosioca da spisima priloži prepis ili fotokopiju isprave.

(3) Ako je isprava priložena u prepisu ili fotokopiji, Sud će na zahtjev protivne stranke pozvati podnosioca da podnese Sudu ispravu u izvorniku, a protivnoj stranci dopustiti da je pregleda. Sud će odrediti rok u kom se isprava ima predati, odnosno pregledati.

(4) Protiv tih rješenja nije dopuštena žalba.

Član 276

(1) Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, Sud će podnosiocu vratiti podnesak radi ispravke ili dopune, uz navode šta treba ispraviti ili dopuniti i odrediće rok za ispravku ili dopunu podneska, koji ne može biti duži od osam dana.

(2) Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen, odnosno dopunjen i predat Sudu u roku određenom za dopunu ili ispravku, smatraće se da je podnesen Sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.

(3) Smatraće se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen Sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke, odnosno dopune, odbaciće se.

(4) Ako podnesci ili prilozi nisu podneseni u dovoljnom broju primjeraka, Sud će pozvati podnosioca da ih u određenom roku

podnese. Ako podnosilac ne postupi po tom nalogu, Sud će podnesak odbaciti.

XVI - DOSTAVA PISMENA

1. Opšte odredbe

a) Način dostave pismena

Član 277

Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlaštenog pravnog lica registrovanog za obavljanje poslova dostavljanja ili preko ovlaštenog službenog lica Suda.

Član 278

(1) Kad dostavu treba obaviti licima ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostava će se obaviti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu nije šta drugo određeno.

(2) Državljanima Bosne i Hercegovine u inostranstvu dostava se obavlja putem pošte ili preko nadležnog konzularnog, odnosno diplomatskog predstavništva Bosne i Hercegovine u toj državi.

b) Dostava fizičkim i pravnim licima

Član 279

(1) Dostava fizičkim licima obavlja se predajom pismena licu kome se dostava ima obaviti na adresu koja je označena u tužbi, odnosno na adresu prebivališta ili boravišta upisanu kod organa nadležnog za vođenje evidencije o ličnim kartama, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dostava organima vlasti i pravnim licima obavlja se predajom pismena licu ovlaštenom za primanje pismena, ili, ako se takvo ne zatekne u kancelariji, odnosno poslovnoj prostoriji, zaposleniku koji se tu zatekne.

Član 280

(1) Kad stranku zastupa zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik, dostava se obavlja zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku.

(2) Kad organi vlasti ili pravno lice za svog punomoćnika odrede lice koje je njihov radnik, dostava se može obaviti i u skladu sa odredbom člana 279. stav 2. ovog zakona.

(3) Ako stranka ima više zakonskih zastupnika, odnosno punomoćnika, dovoljno je dostavu obaviti jednom od njih.

(4) Dostava advokatu kao punomoćniku može se obaviti i predajom pismena licu koje je zaposleno u njegovoj advokatskoj kancelariji.

Član 281

(1) Vojnim licima, pripadnicima policije i pripadnicima kopnenog, riječnog, pomorskog i vazdušnog saobraćaja dostava se može obaviti i preko njihove komande, odnosno neposrednog starješine.

(2) Licima lišenim slobode dostava se obavlja preko uprave zatvora, odnosno uprave ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija.

Član 282

(1) Dostava pravnom licu može se obaviti i putem njegove poslovne jedinice, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice.

(2) Dostava pravnom licu koje ima sjedište u inostranstvu može se obaviti i putem njegovog zastupništva, odnosno predstavništva u Bosni i Hercegovini.

c) Vrijeme i mjesto dostave

Član 283

(1) Dostava se obavlja svakim danom, u bilo koje vrijeme, u stanu ili na radnom mjestu fizičkog lica, u sjedištu organa vlasti, u kancelariji, odnosno poslovnim prostorijama pravnog lica kome se dostava ima obaviti, ili u Sudu kad se lice kome se dostava ima obaviti tamo zatekne.

(2) Dostava se može obaviti na bilo kojem mjestu, ako se obavlja ličnim uručenjem pismena licu kojem se dostava ima obaviti.

Član 284

(brisano)

a) Dostava fizičkim licima

Član 285

(1) Dostavljanje fizičkim licima po pravilu se vrši predajom pismena licu kojem se dostava ima izvršiti.

(2) Ako se lice kome se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena kome od njegovih odraslih članova domaćinstva koji je dužan primiti pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati susjedu, ako on na to pristane.

(3) Ako se dostava obavlja na radnom mjestu lica kome se pismeno ima dostaviti, a to lice se tu ne zatekne, dostava se može obaviti licu koje na istom mjestu radi, ako ono pristane da primi pismeno.

(4) Ako je predaja pismena izvršena drugom licu koje učestvuje u parnici kao protivnik lica kojem se dostavljanje ima izvršiti, dostavljanje će se smatrati neurednim.

(5) Lica kojima se prema odredbama st. 2. i 3. ovog člana dostava obavi umjesto licu kome se pismeno ima dostaviti dužna su pismeno predati tom licu, na što će ih dostavljač i upozoriti prilikom uručenja pismena.

(6) Kad se dostava obavi prema odredbama st. 2. ili 3. ovog člana, lice kome se pismeno imalo dostaviti o tome će biti obaviješteno slanjem pismene obavijesti preko pošte, običnom pošiljkom. U pismenoj obavijesti navodi se predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum, sat i mjesto dostave pismena, te ime i prezime lica koje je primilo pismeno. Obavijest se mora poslati tokom istog dana ili sljedećeg radnog dana nakon obavljene dostave.

Član 286

(1) Ako se pismeno ne može dostaviti na način previđen u članu 285. ovog zakona, a dostavljač utvrdi da lice kome se pismeno ima dostaviti stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ostaviće u stanu ili u prostorijama gdje to lice radi, ili pribiti na vrata stana ili prostorije, pismenu obavijest da će pismeno biti ostavljeno u Sudu i da ga to lice tamo može preuzeti u roku od 15 dana od dana pokušaja dostave. U pismenoj obavijesti navodi se i predmet spora,

vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum i sat kada je obavijest ostavljena, te naziv i adresa Suda gdje se pismeno može preuzeti.

(2) Dostava će se smatrati obavljenom na dan kada lice kome se pismeno ima dostaviti preuzme pismeno u Sudu, a ako pismeno ne bude preuzeto, istekom roka iz stava 1. ovog člana.

Član 287

(1) Ako se utvrdi da je lice kome se pismeno ima dostaviti privremeno odsutno i da mu lica navedena u članu 285. st. 2. i 3. ovog zakona ne mogu pismeno na vrijeme predati, vratiće pismeno Sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava će ponovo biti pokušana u odgovarajuće vrijeme.

(2) Ako dostavljač utvrdi da lice kome se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ali istovremeno utvrdi tačnu adresu tog lica, dostava će se obaviti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi tačnu adresu lica kome se pismeno ima dostaviti, pismeno će vratiti Sudu.

(3) Ako je utvrđeno da stranka kojoj se dostava ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njeno sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostava pismena obaviće se objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči Suda.

(4) Dostava se smatra obavljenom protekom roka od 15 dana od dana objavljivanja.

(5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime lica kome se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom.

(6) Lice kome se dostava vrši biće obaviješteno o objavi slanjem pismene obavijesti putem pošte, običnom pošiljkom, na adresu njegovog posljednjeg poznatog boravišta.

b) Dostava pravnim licima

Član 288

(1) Ovlašteno pravno lice registrovano za obavljanje poslova dostavljanja i ovlašteno službeno lice Suda dostavu organima vlasti i

pravnim licima, u pravilu, obavljaju predajom pismena jednom od lica iz člana 279. stav 2. ovog zakona.

c) Odbijanje prijema pismena

Član 289

Kad lice kome je pismeno upućeno, odnosno odrasli član njegovog domaćinstva, odnosno ovlašteno lice ili zaposlenik organa vlasti ili pravnog lica odbije da primi pismeno, dostavljač će pismeno ostaviti u prostoriji gdje se dostava obavlja ili će ga pribiti na vrata te prostorije. Na dostavnici će zabilježiti dan, sat i razlog odbijanja prijema, kao i mjesto gdje je pismeno ostavljeno, i time se smatra da je dostava obavljena.

d) Dostavnica

Član 290

(1) Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici čitko, slovima, napisati dan prijema, svoje ime i prezime i u kom svojstvu prima pismeno.

(2) Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će postupiti kao u stavu 1. ovog člana, te staviti napomenu zašto primalac nije stavio svoj potpis.

(3) Ako primalac odbije potpisati dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje i time se smatra da je dostava obavljena.

(4) Kad je prema odredbama ovog zakona pismeno predato drugom licu, a ne onom kome se pismeno imalo dostaviti, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos tih lica.

(5) Ako se dostava obavlja prema odredbama člana 286. ovog zakona, dostavljač će to naznačiti na dostavnici, kao i dan i sat kada je dostava pokušana i mjesto gdje je ostavljena pismena obavijest.

(6) Ako je na dostavnici netačno ili nečitko naznačen datum dostave ili je dostavnica nestala, dostava se može dokazivati i na drugi način.

4. Promjena adrese

Član 291

(1) Ako stranka ili njen zastupnik u toku postupka ili prije isteka roka od šest mjeseci nakon pravosnažnog okončanja postupka promijene adresu na koju se dostava obavlja, dužni su o tome odmah obavijestiti Sud.

(2) Ako protiv pravosnažne odluke, unutar roka iz stava 1. ovog člana, bude izjavljena revizija, taj rok se produžava sve dok ne istekne šest mjeseci od dostave stranci odluke povodom revizije kojom se revizija odbacuje ili odbija ili pobijana odluka preinačuje.

(3) Ako je protiv pravosnažne odluke, unutar roka iz stava 1. ovog člana, podnesen prijedlog za ponavljanje postupka, taj rok produžava se do isteka roka od šest mjeseci nakon pravosnažnosti prvostepene odluke u tom postupku protiv koga nije izjavljena žalba, odnosno do isteka roka od šest mjeseci od dostave stranci odluke o žalbi kojom se postupak za ponavljanje postupka pravosnažno završava.

(4) Ako povodom vanrednog pravnog lijeka pravosnažna odluka bude ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, smatraće se da rok iz stava 1. ovog člana nije ni počeo teći.

(5) Ako stranka ili njen zastupnik ne obavijeste odmah Sud o promjeni adrese, Sud će odrediti da se dalje dostave u parnici obavljaju objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči Suda, sve dok stranka ili njen zastupnik ne obavijeste Sud o svojoj novoj adresi.

(6) Dostava iz stava 5. ovog člana smatra se obavljenom nakon proteka 15 dana od dana objavljivanja pismena na oglasnoj ploči Suda.

(7) Kad punomoćnik za primanje pismena do isteka rokova iz st. 1. do 3. ovog člana promijeni svoju adresu, a o tome ne obavijesti Sud, Sud će stranci na njen trošak imenovati zastupnika za primanje pismena preko koga će obavljati sve dostave, dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novog punomoćnika.

5. Punomoćnik i zastupnik za primanje pismena

Član 292

(1) Tužilac ili njegov zastupnik koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika u Bosni i Hercegovini, dužni su već prilikom

podnošenja tužbe imenovati punomoćnika za primanje pismena u Bosni i Hercegovini. Ako oni tako ne postupe, Sud će ih pozvati da u određenom roku imenuju punomoćnika za primanje pismena, uz upozorenje da će u suprotnom Sud tužbu odbaciti.

(2) Stranci koja opozove punomoć punomoćniku za primanje pismena i istovremeno ne postavi drugog takvog punomoćnika, Sud će dostavu obavljati objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči Suda, sve dok ta stranka ne postavi drugog punomoćnika za primanje pismena.

(3) Ako punomoćnik za primanje pismena otkaže punomoć, a stranka ne imenuje drugog takvog punomoćnika u roku od 30 dana od dana kada je Sud obaviješten o otkazu punomoći, Sud će stranci na njen trošak imenovati zastupnika za primanje pismena, te obavljati sve dostave preko imenovanog zastupnika dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novog punomoćnika.

Član 293

Ako više lica zajednički tuže, a nemaju zajedničkog zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika, Sud ih može pozvati da u određenom roku imenuju zajedničkog punomoćnika za primanje pismena. Ako sami tužioci u ostavljenom roku ne imenuju takvog punomoćnika, Sud će jednog od njih odrediti za zajedničkog punomoćnika za primanje pismena i o tome obavijestiti stranke.

XVII - PREGLEDANjE I PREPISIVANjE SPISA

Član 294

(1) Stranke imaju pravo pregledati i prepisivati spise parnice u kojoj učestvuju.

(2) Ostalim licima koja imaju opravdan interes može se dopustiti pregledanje i prepisivanje pojedinih spisa.

(3) Kad je postupak u toku, dopuštenje za pregledanje i prepisivanje spisa daje sudija u prvostepenom postupku predsjednik drugostepenog vijeća, a kad je postupak završen - predsjednik Suda, odnosno zaposlenik u Sudu koga odredi predsjednik Suda.

XVIII - ISKLjUČENjE I IZUZEĆE

Član 295

(1) Sudija ne može obavljati sudijsku dužnost (isključenje):

1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili opunomoćenik stranke, ako je sa strankom u odnosu saovlašćenika, saobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan kao svjedok ili vještak;

2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili opunomoćenik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili mu je bračni, odnosno vanbračni supružnik, srodnik po tazbini do drugog stepena, bez obzira da li je brak prestao ili nije;

3) ako je staralac, usvojilac ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika, ili ako između njega i stranke, njenog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika stranke postoji zajedničko domaćinstvo;

4) ako je između njega i stranke u toku neka druga parnica;

5) ako je u istom predmetu učestvovao u postupku medijacije ili u zaključenju sudske nagodbe koje se pobija u parnici ili je donio odluku koja se pobija ili je zastupao stranku kao advokat;

6) ako je u stečajnom postupku kao stečajni sudija ili član stečajnog vijeća donio odluku povodom koje je došlo do spora.

(2) Sudija može da bude izuzet ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (izuzeće).

Član 296

(1) Stranka podnosi zahtjev za isključenje, odnosno izuzeće sudije, čim sazna da postoji neki od razloga za isključenje, odnosno izuzeće, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave, do donošenja odluke.

(2) Stranka može u pravnom lijeku ili odgovoru na pravni lijek poimenično navesti sudiju koji ne bi mogao učestvovati u donošenju odluke zbog razloga iz člana 295. ovog zakona.

(3) U zahtjevu se mora navesti zakonski razlog zbog kojeg se traži isključenje ili izuzeće, okolnosti iz kojih proizlazi da je predlog

blagovremeno podnesen i činjenice na kojima se zasniva postojanje razloga za isključenje ili izuzeće.

(4) Stranka može tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije koji postupa u predmetu.

Član 296a

(1) Neblagovremen, nepotpun i nedozvoljen zahtjev za isključenje ili izuzeće odbaciće sudija ili vijeće pred kojim se postupak vodi.

(2) Nije dozvoljen zahtjev za isključenje ili izuzeće:

1) kojim se uopšteno traži isključenje ili izuzeće svih sudija nekog suda ili svih sudija koji bi mogli da učestvuju u nekom postupku;

2) o kojem je već odlučeno;

3) u kojem nije obrazložen zakonski razlog zbog kojeg se isključenje ili izuzeće traži;

4) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće sudije koji ne postupa u tom predmetu;

5) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće predsjednika Suda, izuzev kada postupa u tom predmetu.

(3) Ako je zahtjev iz stava (1) ovog člana podnesen na ročištu, sudija će ga odbaciti i nastaviće ročište.

(4) Protiv rješenja iz stava (1) ovoga člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 297

(1) O zahtjevu za izuzeće sudije odlučuje predsjednik Suda.

(2) Ako stranka traži izuzeće predsjednika suda, odluku o izuzeću donosi Opšta sjednica Suda.

(3) Prije donošenja rješenja o izuzeću uzeće se izjava od sudije čije se izuzeće traži, a prema potrebi, obaviće se i drugi izviđaji.

(4) Protiv rješenja kojim se zahtjev za izuzeće usvaja nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija nije dopuštena posebna žalba.

Član 298

(1) Kad sazna da postoji neki od razloga za isključenje iz člana 295. stav (1) tač. 1) do 6) ovog zakona ili čim sazna da je stavljen zahtjev za njegovo isključenje, sudija je dužan da prekine svaki rad na tom predmetu i da o razlozima za isključenje odmah obavijesti stranke i predsjednika Suda, koji će odlučiti o isključenju.

(2) Do donošenja rješenja o zahtjevu za isključenje sudija će preduzeti samo one radnje za koje postoji opasnost od odgađanja.

(3) Kad sudija sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće ili čim sazna da postoji neki od razloga za izuzeće iz člana 295. stav (2) ovog zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika Suda, a postupak nastaviti bez odgađanja do donošenja odluke o izuzeću. Ako se radi o izuzeću predsjednika suda, on će sebi odrediti zamjenika iz reda sudija tog suda.

Član 298a

(1) Ako zahtjev za isključenje bude usvojen, Sud će ukinuti sve radnje koje je preduzeo isključeni sudija.

(2) Ako zahtjev za izuzeće bude usvojen, Sud će ukinuti radnje koje su bile preduzete poslije podnošenja zahtjeva, osim ako se stranke ne saglase da se preduzete radnje ne ukidaju.

(3) U slučaju podnošenja zahtjeva za isključenje ili izuzeće u toku rasprave pred drugostepenim vijećem, primjenjuju se odredbe st. (1) i (2) ovog člana.

Član 299

(1) Odredbe ovog zakona o izuzeću sudija primjenjivaće se na odgovarajući način i na zapisničare.

(2) O izuzeću zapisničara odlučuje sudija u prvostepenom postupku, predsjednik drugostepenog vijeća.

XIX - SUPARNIČARI

Član 300

(1) Više lica mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tuženi (suparničari):

1) ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obaveze proističu iz iste činjenične i pravne osnove (materijalni suparničari);

2) ako su predmet spora zahtjevi, odnosno obaveze iste vrste koji se zasnivaju na bitno istovrsnoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, te ako postoji stvarna nadležnost Suda za svaki zahtjev i za svakog tuženog (formalni suparničari);

3) ako je to drugim zakonom određeno.

(2) Do zaključenja pripremnog ročišta, može, uz uslove iz stava 1. ovog člana, uz tužioca pristupiti novi tužilac, ili tužba može biti proširena na novog tuženog sa njegovim pristankom.

(3) Nakon što se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, bez njegovog pristanka ne može uz tužioca pristupiti novi tužilac.

(4) Lice koje pristupa tužbi, odnosno na koje se tužba proširuje, mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi kad ono u nju stupa.

Član 301

Lice koje u cjelini ili djelimično traži stvar ili pravo o kojem između drugih lica već teče parnica, može pred Sudom, pred kojim ta parnica teče, tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravosnažno ne završi.

Član 302

Svaki je suparničar u parnici samostalna stranka i njegove radnje ili propuštanja niti koriste niti štete drugim suparničarima.

Član 303

Ako se prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima (jedinstveni suparničari) smatraju se oni kao jedna parnična stranka, tako da se, ako pojedini suparničari propuste koju parničnu radnju, učinak parničnih radnji koje su preduzeli drugi suparničari proteže i na one koji te radnje nisu preduzeli.

Član 304

Ako rokovi za izvršenje određene parnične radnje za pojedine jedinstvene suparničare ističu u razno vrijeme, tu parničnu radnju može svaki suparničar preduzeti sve dok ma i za jednog od njih još teče rok za preduzimanje te radnje.

Član 305

Svaki suparničar ima pravo podnositi prijedloge koji se tiču toka parnice.

XX - UČESTVOVANjE TREĆIH LICA U PARNICI

1. Učestvovanje umješača

Član 306

(1) Lice koje ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim licima jedna od stranaka uspije može se pridružiti toj stranci.

(2) Umješač može stupiti u parnicu u toku cijelog postupka sve do pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u toku postupka nastavljenog podnošenjem vanrednog pravnog lijeka.

(3) Izjavu o stupanju u parnicu umješač može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

(4) Podnesak umješača dostavlja se objema parničnim strankama, a ako je izjava umješača data na ročištu, prepis tog dijela zapisnika dostaviće se samo onoj starnci koja je sa ročišta izostala.

Član 307

(1) Svaka stranka može osporiti umješaču pravo da učestvuje u postupku i predložiti da se umješač odbije.

(2) Do pravosnažnosti rješenja kojim se odbija učestvovanje umješača, umješač može učestvovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti.

(3) Protiv odluke Suda kojom se usvaja učestvovanje umješača nije dopuštena posebna žalba.

Član 308

(1) Umješač mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljem toku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i preduzimati sve ostale parnične radnje

u rokovima u kojima bi te radnje mogla preduzimati stranka kojoj se pridružio.

(2) Ako je umješač stupio u parnicu do pravosnažnoosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i vanredni pravni lijek.

(3) Ako umješač podnese pravni lijek, primjerak njegovog podneska dostaviće se i stranci kojoj se pridružio. Pravni lijek je dozvoljen ukoliko mu se stranka izričito ne usprotivi.

(4) Parnične radnje umješača imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u suprotnosti sa radnjama stranke.

(5) Nakon pristanka svih parničnih stranaka, umješač može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

Član 308a

(1) U parnici između stranke i umješača koji joj se pridružio, umješač ne može osporavati utvrđeno činjenično stanje, kao i pravne kvalifikacije sadržane u obrazloženju pravnosnažne presude (intervencijsko dejstvo presude).

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, stranka koja je bila umješač ima pravo da istakne prigovor da je stranka iz ranije parnice kojoj se pridružila kao umješač pogrešno vodila prethodnu parnicu ili da je Sud propustio da joj dostavlja pozive, podneske ili odluke.

(3) Sud može da usvoji prigovor iz stava (2) ovog člana samo ako stranka iz stava (1) ovog člana koja je bila umješač dokaže da:

1) u vrijeme stupanja u prethodnu parnicu nije bila blagovremeno obaviještena o parnici koja je prethodno vođena i da je time bila spriječena da preduzima radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda te parnice;

2) je stranka iz parnice kojoj se pridružila kao umješač, namjerno ili iz grube nepažnje, propustila da preduzima parnične radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda prethodne parnice, a za mogućnost njihovog preduzimanja raniji umješač nije znao ili nije mogao da zna;

3) je stranka iz prethodne parnice svojim parničnim radnjama sprečavala da nastupi dejstvo radnji njenog umješača.

(4) Ako stranka iz stava (1) ovog člana koja je bila umješač uspije sa prigovorom iz stava (2) ovog člana, Sud će dozvoliti da stranke ponovo raspravljaju o činjeničnim i pravnim pitanjima o kojima je raspravljeno u prethodnoj parnici.

2. Obavijest trećeg lica o parnici

Član 309

(1) Ako tužilac ili tuženi treba treće lice obavijestiti o otpočetoj parnici, da bi se time zasnovalo određeno građansko-pravno djelovanje, oni mogu, sve dok se parnica pravosnažno ne dovrši, to učiniti podneskom preko Suda, u kojem će navesti razlog obavijesti i u kakvom se stanju nalazi parnica.

(2) Stranka koja je treće lice obavijestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid otpočete parnice, produženje rokova ili odgađanje ročišta.

(3) Odredbe člana 308a. na odgovarajući način se primjenjuju i na treće lice koje je obaviješteno o otpočetoj parnici.

XXI- ZAPISNICI

Član 310

(1) Zapisnik se sastavlja o radnjama preduzetim na ročištu.

(2) Zapisnik se sastavlja i o važnijim izjavama ili saopštenjima koje stranke ili drugi učesnici daju izvan ročišta. O manje važnim izjavama ili saopštenjima neće se sastavljati zapisnik nego će se samo staviti službena zabilješka u spisu.

(3) Zapisnik piše zapisničar.

Član 311

(1) U zapisnik se unosi: naziv suda, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad se obavlja radnja, naznaka predmeta spora i imena prisutnih stranaka, odnosno trećih lica, i njihovih zakonskih zastupnika, odnosno punomoćnika.

(2) Zapisnik treba da sadržava bitne podatke o sadržaju preduzete radnje. U zapisnik o glavnoj raspravi posebno će se unijeti: da li je rasprava bila javna ili je javnost bila isključena, sadržaj izjava

stranaka, njihovi prijedlozi, dokazi koje su ponudile, dokazi koji su izvedeni, uz navođenje sadržaja iskaza svjedoka i vještaka, odluke Suda donesene na ročištu, odnosno izvornik odluke nakon zaključenja glavne rasprave.

(3) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa brisati, dodati ili mijenjati. Prekrižena mjesta moraju ostati čitljiva.

Član 312

(1) Zapisnik se sastavlja tako da sudija u prvostepenom postupku, predsjednik drugostepenog vijeća kazuje glasno zapisničaru što će se unijeti u zapisnik, a po ovlaštenju sudija u prvostepenom postupku, predsjednika drugostepenog vijeća, stranka ili njen punomoćnik glasno kazuju što će se unijeti u zapisnik.

(2) Stranke imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita, te staviti svoje prigovore na sadržaj zapisnika.

(3) To pravo imaju i druga lica čija je izjava unesena u zapisnik, u vezi s onim dijelom zapisnika koji sadrži njihovu izjavu.

(4) Ispravci ili dodaci u pogledu sadržaja zapisnika koje treba obaviti u povodu prigovora stranaka ili drugih lica ili po službenoj dužnosti unijeće se na kraju zapisnika. Na zahtjev tih lica unijeće se i prigovori koji nisu usvojeni.

Član 312a

(1) Ročišta pred Sudom mogu se tonski snimati.

(2) Sud rješenjem odlučuje o tonskom snimanju, sam ili na predlog stranaka.

(3) Protiv tog rješenja žalba nije dozvoljena.

(4) Tonski snimak ročišta dostavlja se strankama.

Član 312b

(1) Tonski snimak ročišta dio je spisa sudskog predmeta.

(2) Način pohranjivanja i prenošenja tonskog snimka, tehnički uslovi i način snimanja uređuju se poslovnikom Suda.

Član 312c

(1) Tonski snimak prenosi se i u pisanu fomu u roku od osam dana od dana snimanja.

(2) Tonski snimak u pisanom obliku sačinjava se u skladu s odredbom člana 311. ovog zakona i mora sadržavati sve što je snimljeno u tonskom snimku.

(3) Stranke mogu tražiti prepis tonskog snimka u skladu s odredbama ovog zakona.

(4) Stranke mogu zatražiti prepis tonskog snimka u roku od osam dana od dana kada je tonski snimak sačinjen.

(5) Ako se prepis i tonski snimak bitno razlikuju, stranka ima pravo da podnese prigovor u roku od osam dana od dana dostavljanja prepisa. Prigovor mora biti obrazložen.

(6) Sud će po prigovoru stranke iz stava (5) ovog člana u roku od tri dana rješenjem prihvatiti i izmijeniti prepis tonskog snimka ili prigovor odbiti. Protiv tog rješenja nije dozvoljena posebna žalba.

Član 313

(1) Zapisnik potpisuju sudija u prvostepenom postupku, predsjednik i članovi drugostepenog vijeća, zapisničar, stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici, kao i tumači.

(2) Svjedok i vještak potpisuju svoj iskaz na zapisniku kad se saslušavaju pred zamoljenim sudom.

(3) Nepismeno lice ili lice koja se ne može potpisati staviće na zapisnik otisak prsta, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime.

(4) Ako se koja stranka, njen zakonski zastupnik ili punomoćnik, svjedok ili vještak udalji prije potpisivanja zapisnika ili ne želi potpisati zapisnik, ili zbog fizičkih nedostataka ne može potpisati zapisnik, zabilježiće se to u zapisnik i navesti razlog nepotpisivanja.

Član 314

(1) O vijećanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Ako je kod drugostepenog vijeća u postupku u vezi sa pravnim lijekom odluka donesena jednoglasno, neće se sastaviti zapisnik, nego će se u izvorniku odluke staviti zabilješka o vijećanju i glasanju.

(2) Zapisnik o vijećanju i glasanju sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.

(3) Zapisnik potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Zapisnik o vijećanju i glasanju zatvoriće se u poseban omot. Taj zapisnik može razgledati samo vijeće Apelacionog odjeljenja, kad rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju zapisnik će se ponovo zatvoriti u poseban omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledan.

(4) Zabilješku o glasanju potpisuju svi članovi vijeća.

XXII - PREKID, ZASTOJ I OBUSTAVA POSTUPKA

Član 315

Postupak se prekida:

1) kad stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost;

2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici;

3) kad stranka koja je pravno lice prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravosnažno odluči o zabrani rada;

4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka;

5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u Sudu;

6) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 316

(1) Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu prekid postupka Sud će odrediti:

1) ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju;

2) ako se stranka nalazi na području koje je zbog vanrednih događaja, kao što su poplave i slično, odsječeno od Suda.

(2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u postupku povodom privrednog prestupa ili u krivičnom postupku.

Član 317

(1) Za vrijeme trajanja prekida postupka prestaju teći svi rokovi određeni za obavljanje parničnih radnji.

(2) Za vrijeme trajanja prekida postupka Sud ne može preduzimati nikakve radnje u postupku, ali ako je prekid nastupio poslije zaključenja glavne rasprave, Sud može na osnovu te rasprave donijeti odluku.

(3) Parnične radnje koje je stranka preduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakav pravni učinak. Njihov učinak počinje tek nakon što postupak bude nastavljen.

Član 318

(1) Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članu 315. tač. 1. do 4. ovog zakona nastaviće se kad nasljednik ili staralac ostavštine, novi zakonski zastupnik, stečajni upravnik ili pravni sljednici pravnog lica preuzmu postupak ili kad ih Sud na prijedlog protivne strane pozove da to učine.

(2) Ako je Sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 316. stav 1. tačka 1. i stav 2. ovog zakona, postupak će se nastaviti kad se pravosnažno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom ili kad Sud ustanovi da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

(3) U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviće se na prijedlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

(4) Rokovi koji su zbog prekida postupka prestali teći počinju za zainteresovanu stranku teći u cjelini iznova od dana kada joj Sud dostavi rješenje o nastavljanju postupka.

(5) Stranci koja nije stavila prijedlog za nastavljanje postupka, rješenje o nastavljanju postupka dostavlja se prema odredbama člana ovog zakona o dostavljanju pismena.

Član 319

(1) Žalba protiv rješenja kojim se utvrđuje (član 315) ili određuje (član 316) prekid postupka ne zadržava izvršenje rješenja.

(2) Ako je Sud na ročištu odbio prijedlog za prekid postupka i odlučio da se postupak odmah nastavi, protiv tog rješenja nije dopuštena posebna žalba.

Član 319a

(1) Sud će zastati sa postupkom kada je to propisano zakonom.

(2) Rješenjem o zastoju postupka Sud određuje vrijeme trajanje zastoja.

(3) Protiv rješenja o zastoju postupka nije dozvoljena posebna žalba.

(4) Sud nastavlja postupak po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi koji su izazvali zastoj postupka.

(5) Kad Sud zastane sa postupkom, može da preduzima samo one radnje za koje postoji opasnost od odgađanja.

(6) Zastoj postupka ne utiče na rokove za preduzimanje parničnih radnji.

Član 319b

(1) Postupak se obustavlja kada umre ili prestane da postoji stranka u postupku o pravima koja ne prelaze na njene nasljednike, odnosno pravne sljednike.

(2) U slučajevima iz stava (1) ovog člana Sud će rješenje o obustavljanju postupka dostaviti protivnoj stranci te nasljednicima, odnosno pravnim sljednicima stranke nakon što oni budu utvrđeni.

(3) Sud će nasljednicima umrle stranke, na predlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti, postaviti privremenog zastupnika kojem će dostaviti rješenje o obustavljanju postupka, ako ocijeni da bi ostavinski postupak mogao duže trajati.

(4) Rješenje o obustavljanju postupka zbog toga što je pravno lice prestalo da postoji dostaviće se protivnoj stranci i njenom pravnom sljedniku nakon što on bude utvrđen, a ako pravno lice nema pravnog sljednika, Sud će, na predlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti, rješenje o obustavljanju postupka dostaviti pravobranilaštvu.

(5) U rješenju o obustavljanju postupka Sud će odlučiti da svaka stranka snosi svoje troškove u postupku koji je prethodio donošenju rješenja o obustavljanju.

(6) Na postupak o obustavljanju na odgovarajući način primjenjivaće se odredbe ovog zakona o prekidu postupka.

XXIII - TROŠKOVI POSTUPKA

1. Parnični troškovi

Član 320

(1) Parnične troškove čine izdaci učinjeni u toku ili u povodu postupka.

(2) Parnični troškovi obuhvataaju i nagradu za rad advokata i drugih lica kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Član 321

Svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je prouzrokovala svojim radnjama.

Član 322

(1) Kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je po nalogu Suda unaprijed položiti iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati u povodu izvođenja dokaza.

(2) Kad izvođenje dokaza predlože obje stranke, Sud će odrediti da iznos potreban za podmirenje troškova polože obje stranke na jednake dijelove.

(3) Sud će odustati od izvođenja dokaza ako iznos potreban za podmirenje troškova ne bude položen u roku koji odredi Sud.

(4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, ako Sud po službenoj dužnosti odredi izvođenje dokaza radi utvrđivanja činjenica u vezi sa primjenom člana 8. stav 2. ovog zakona, a stranke ne polože određeni iznos, predujam troškova za izvođenje dokaza isplatiće se iz sredstava Suda.

Član 323

(1) Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci nadoknaditi troškove.

(2) Ako stranka djelimično uspije u parnici, Sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka nadoknadi drugoj razmjeran dio troškova.

(3) Sud može odlučiti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je druga stranka imala, ako protivna stranka nije uspjela samo u

razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog toga dijela nisu nastali posebni troškovi.

(4) Prema rezultatu dokazivanja, Sud će odlučiti hoće li troškove iz člana 322. stav 4. ovog zakona podmiriti jedna ili obje stranke ili će ti troškovi pasti na teret troškova Suda.

Član 324

(1) Pri odlučivanju koji će se troškovi stranci nadoknaditi, Sud će uzeti u obzir samo troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni, te o visini troškova odlučuje Sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

(2) Ako je propisana tarifa za nagrade advokata ili za druge troškove, odmjeriće se takvi troškovi prema tarifi.

Član 325

Stranka je dužna nezavisno od ishoda parnice nadoknaditi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovala svojom krivicom ili slučajem koji se njoj dogodio.

Član 326

Ako nije bilo povoda za podnošenje tužbe, zbog toga što je tuženi već priznao svoju obavezu i bio je spreman ispuniti, ili zbog drugih razloga, tužilac će nadoknaditi tuženom parnične troškove.

Član 327

(1) Tužilac koji povuče tužbu dužan je protivnoj stranci nadoknaditi parnične troškove, osim ako je povlačenje tužbe uslijedilo nakon udovoljenja zahtjevu od tuženog.

(2) Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je protivnoj stranci nadoknaditi troškove nastale u povodu pravnog lijeka.

Član 328

(1) Svaka stranka podmiruje svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drugačije ugovoreno.

(2) Troškovi nagodbe, koja je pokušana ali nije uspjela, ulaze u parnične troškove.

Član 329

Ako u izlučnoj parnici bude usvojen tužbeni zahtjev za izlučenje stvari, a Sud utvrdi da je tuženi kao povjerilac u izvršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trećih lica na tim stvarima, odrediće da svaka stranka podmiruje svoje troškove.

Član 330

(1) Suparničari podmiruju troškove na jednake dijelove.

(2) Ako postoji znatna razlika u pogledu njihovog udjela u predmetu spora, Sud će prema razmjeru tog udjela odrediti koliki će dio troškova nadoknaditi svaki od suparničara.

(3) Suparničari koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, odgovaraju solidarno i za troškove dosuđene protivnoj strani.

(4) Za troškove prouzrokovane posebnim parničnim radnjama pojedinih suparničara ostali suparničari ne odgovaraju.

Član 331

Kad ombudsmen učestvuje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova prema odredbama ovog zakona, ali ne i pravo na nagradu.

Član 332

Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa pravobranilaštvo. U tom slučaju, troškovi postupka obuhvataju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu.

Član 333

(1) O naknadi troškova odlučuje Sud na određen zahtjev stranke bez raspravljanja.

(2) Stranka je dužna u zahtjevu određeno navesti troškove za koje traži naknadu. Zahtjev za naknadu troškova stranka je dužna staviti najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima, a ako je riječ o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna zahtjev za naknadu troškova staviti u prijedlogu o kojem Sud treba odlučiti.

(3) O zahtjevu za naknadu troškova Sud će odlučiti u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim Sudom.

(4) U toku postupka Sud će posebnim rješenjem odlučiti o naknadi troškova samo kad pravo na naknadu troškova ne zavisi od odluke o glavnoj stvari.

(5) U slučaju iz člana 327. ovog zakona, ako povlačenje tužbe ili odustanak od pravnog lijeka nisu obavljeni na raspravi, zahtjev za naknadu troškova može se staviti u roku od 15 dana nakon prijema obavijesti o odustanku, odnosno povlačenju tužbe.

Član 334

(1) Kad Sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlučiće i o troškovima nastalim u postupku u povodu tog pravnog lijeka.

(2) Kad Sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučiće o troškovima cijelog postupka.

(3) Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno suđenje, ostaviće da se o troškovima postupka u povodu pravnog lijeka odluči u konačnoj odluci.

(4) Sud može postupiti prema odredbi stava 3. ovog člana i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelimično ukine.

Član 335

Odluka o troškovima sadržana u presudi može se napadati samo žalbom na rješenje ako se istovremeno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

2. Troškovi u postupku za osiguranje dokaza

Član 336

(1) Troškove postupka za osiguranje dokaza podmiruje stranka koja je podnijela prijedlog za osiguranje dokaza. Ona je dužna nadoknaditi i troškove protivnoj stranci, odnosno postavljenom privremenom zastupniku.

(2) Te troškove stranka može naknadno ostvarivati kao dio parničnih troškova, prema uspjehu u parnici.

3. Oslobođenje od plaćanja troškova postupka

Član 337

(1) Sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom opštem imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno izdržavanje sebe i svoje porodice.

(2) Oslobođenje od plaćanja troškova postupka obuhvaća oslobođenje od plaćanja taksi i oslobođenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, uviđaja, prevođenja i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranku plaćanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Član 338

Pri donošenju odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka Sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a posebno će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj lica koje stranka izdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Član 339

(1) Odluku o oslobođenju od plaćanja troškova postupka donosi sudija u prvostepenom postupku na prijedlog stranke.

(2) Stranka je dužna uz prijedlog podnijeti dokaze o imovnom stanju.

(3) Kad je to potrebno, Sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obavijesti o imovnom stanju stranke koja traži oslobođenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.

(4) Protiv rješenja Suda kojim se usvaja prijedlog stranke za oslobođenje od plaćanja troškova postupka nije dopuštena žalba.

Član 340

Predujam za troškove od čijeg je plaćanja stranka oslobođena isplatiće se iz sredstava Suda.

Član 341

(1) Rješenje o oslobađanju od plaćanja troškova postupka sudija u prvostepenom postupku može tokom postupka ukinuti ako utvrdi da je stranka u stanju podmirivati troškove postupka. Tom prilikom Sud će riješiti hoće li stranka potpuno ili djelimično nadoknaditi i one troškove i takse od kojih je prije bila oslobođena.

(2) U prvom redu imaju se nadoknaditi iznosi isplaćeni iz sredstava Suda.

Član 342

(1) Takse i troškovi isplaćeni iz sredstava Suda čine dio parničnih troškova.

(2) O naknadi tih troškova od strane protivnika stranke koja je oslobođena plaćanja troškova postupka Sud će odlučiti prema odredbama o naknadi troškova.

(3) Takse i troškove isplaćene iz sredstava Suda naplaćuje po službenoj dužnosti Sud od stranke koja je dužna nadoknaditi te troškove.

(4) Ako je protivnik stranke koja je oslobođena plaćanja troškova postupka odlukom Suda obavezan da nadoknadi parnične troškove, a utvrdi se da on nije u stanju te troškove platiti, Sud može naknadno odrediti da troškove iz stava 1. ovog člana plati u cjelini ili djelimično stranka koja je oslobođena plaćanja troškova postupka iz onog što joj je dosuđeno. Time se ne dira u pravo te stranke da za ono što je platila traži naknadu od protivnika.

XXIV - NEPOŠTIVANjE SUDA

Član 343

Sud će u toku postupka kazniti novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM stranku, zakonskog zastupnika, punomoćnika ili umješača koji su svojim parničnim radnjama teže zloupotrijebili prava koja su priznata ovim zakonom.

Član 344

(1) Novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM sud će kazniti lice koje u podnesku vrijeđa Sud, stranku ili drugog učesnika u postupku.

(2) Ako lice koje učestvuje u postupku ili lice koje je kao slušalac prisutno raspravi vrijeđa Sud ili druge učesnike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama Suda za održavanje reda, Sud će ga opomenuti. Ako opomena bude bezuspješna, Sud će opomenuto lice udaljiti iz sudnice ili kazniti novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM, a može ga i udaljiti i kazniti novčanom kaznom.

(3) Ako stranka bude udaljena iz sudnice, ročište će se održati i bez njenog prisustva.

(4) Ako iz sudnice bude udaljen punomoćnik, Sud će na zahtjev stranke odgoditi ročište, a ako stranka nije prisutna na ročištu, Sud će uvijek odgoditi ročište i obavijestiti stranku da je njen punomoćnik udaljen sa ročišta zbog narušavanja reda.

(5) Kad Sud kazni novčanom kaznom ili udalji iz sudnice advokata ili advokatskog pripravnika kao punomoćnika, obavijestiće o tome advokatsku komoru.

Član 345

(1) Sud će novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM kazniti punomoćnika za primanje pismena koji protivno odredbama člana 291. stav 7. ovog zakona ne obavijesti Sud o promjeni adrese.

(2) Sud će, na zahtjev stranke, narediti punomoćniku za primanje pismena da nadoknadi troškove koje je prouzrokovao neopravdanim nedostavljanjem obavijesti o promjeni adrese.

Član 346

(1) Lice koje neosnovano odbije da primi pismeno, te licu koje na koji drugi način ometa dostavu pismena, svjesno onemogućavajući ili otežavajući primjenu odredbi ovog zakona o dostavi, Sud će kazniti novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM.

(2) Sud će, na zahtjev stranke, narediti licu iz stava 1. ovog člana da naknadi troškove koje je svojim ponašanjem opisanim u stavu 1. ovog člana prouzrokovalo.

Član 347

(1) Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba da bude saslušan, Sud će narediti da se prisilno dovede i podmiri troškove dovođenja i kazniti ga novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM.

(2) Ako svjedok dođe i nakon što je upozoren na posljedice uskrati svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, a Sud ocijeni da su razlozi uskraćivanja neopravdani, kazniće ga novčanom kaznom od

100 KM do 1.000 KM, a ako i poslije toga odbije da svjedoči, može ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svjedok ne pristane svjedočiti ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najduže 15 dana.

(3) Sud će, na zahtjev stranke, narediti svjedoku da nadoknadi troškove koje je uzrokovao svojim neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da svjedoči.

(4) Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak, Sud će opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelimično osloboditi naknade troškova. Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane da svjedoči.

Član 348

(1) Sud će novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM kazniti vještaka koji ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku ili ne dođe na ročište iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda.

(2) Sud će novčanom kaznom iz stava 1. ovog člana kazniti i vještaka koji bez opravdanog razloga odbije da vještači.

(3) Sud će, na zahtjev stranke, narediti vještaku da nadoknadi troškove koje je uzrokovao svojim neopravdanim nedostavljanjem nalaza i mišljenja, neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da vještači.

(4) Rješenje o kazni Sud može opozvati uz uslove iz člana 347. stav 4. ovog zakona.

(5) Odredbe ovog člana na odgovarajući način se primjenjuju i na tumače.

Član 349

Ako lice koje je novčano kažnjeno po odredbama ovog zakona ne plati tu kaznu u određenom roku, ona će se zamijeniti kaznom zatvora, čije trajanje odmjerava Sud srazmjerno visini izrečene kazne u skladu sa odredbama Krivičnog zakona, ali koje ne može biti duže od 15 dana.

Član 350

(1) Žalba protiv rješenja iz čl. 343, 344, člana 345. stav 1, člana 347. stav 1. i člana 348. stav 1. ovog zakona ne odgađa izvršenje rješenja.

(2) Žalba protiv rješenja iz člana 347. stav 2. i člana 348. stav 2. ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako se u toj žalbi pobija i odluka Suda kojom nisu usvojeni razlozi svjedoka za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedino pitanje, odnosno razlozi vještaka za uskraćivanje vještačenja.

XXV - PRAVNA POMOĆ

Član 351

(1) Sudovi u Bosni i Hercegovini dužni su u parničnom postupku pružati pravnu pomoć Sudu Bosne i Hercegovine.

(2) Ako zamoljeni sud nije nadležan da obavi radnju za koju je zamoljen, ustupiće molbu nadležnom sudu, odnosno drugom organu vlasti i o tome obavijestiti Sud od koga je primio molbu, a ako mu nadležni sud, odnosno organ vlasti nije poznat, vratiće molbu Sudu koji je podnio molbu.

Dio četvrti - POSEBNI POSTUPCI

XXVI - POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOSA

Član 352

Ako u Glavi XXVIovog zakona ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 353

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a posebno pri određivanju rokova i ročišta, Sud će uvijek obraćati posebnu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

Član 354

Sud će u presudi kojom nalaže izvršenje neke činidbe odrediti rok od 15 dana za njeno izvršenje.

Član 355

Rok za podnošenje žalbe na presudu, odnosno rješenje iz radnih odnosa je 15 dana.

XXVII - POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANjA POSJEDA

Član 356

Ako u Glavi XXVIIovog zakona ne postoje posebne odredbe, u parnicama zbog smetanja posjeda primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 357

Pri određivanju rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja posjeda Sud će uvijek obraćati posebnu pažnju na potrebu hitnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja. Pri tome, Sud može odrediti i rokove kraće od onih predviđenih odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Član 358

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničiće se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

Član 359

(1) Rok za udovoljenje dužnostima koje su naložene strankama Sud će odrediti prema okolnostima pojedinog slučaja.

(2) Rok za podnošenje žalbe je 15 dana.

(3) U izuzetnim okolnostima, Sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda revizija nije dopuštena.

Član 360

Tužilac gubi pravo da u izvršnom postupku zahtijeva izvršenje rješenja kojim se tuženom po tužbi zbog smetanja posjeda nalaže izvršenje određene radnje, ako nije zahtijevao izvršenje u roku od 60 dana nakon proteka roka koji je rješenjem određen za izvršenje te radnje.

XXVIII - POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Član 361

Ako u Glavi XXVIIIovog zakona ne postoje posebne odredbe, u postupku u sporovima male vrijednosti primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 362

(1) Sporovi male vrijednosti, u smislu odredbi ovog zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 10.000 KM.

(2) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana. (član 261. stav 1).

(3) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novčani iznos, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 262. stav 2).

Član 363

Ne smatraju se sporovima male vrijednosti, u smislu odredbi ovog zakona, sporovi o nekretninama, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda.

Član 364

(1) U postupku u sporovima male vrijednosti dopuštena je posebna žalba samo protiv rješenja kojim se završava postupak.

(2) Ostala rješenja protiv kojih je po ovom zakonu dopuštena žalba mogu se pobijati samo žalbom protiv odluke kojom se postupak završava.

(3) Rješenja iz stava 2. ovog člana ne dostavljaju se strankama već se objavljuju na ročištu.

Član 365

(1) Ako tužilac preinači tužbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 10.000 KM, postupak će se dovršiti prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

(2) Ako tužilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 10.000 KM, dalji postupak sprovešće se prema odredbama ovog zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Član 366

(1) Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredbi parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) U presudi, odnosno rješenju iz stava 1. ovog člana Sud je dužan navesti razloge iz kojih se može izjaviti žalba.

(3) Protiv prvostepene presude, odnosno rješenja iz stava 1. ovog člana stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 15 dana.

(4) U postupku u sporovima male vrijednosti rok iz člana 146. stav 2. i člana 159. stav 1. ovog zakona je 15 dana.

XXVIIIa - POSTUPAK U PARNICAMA POVODOM OSTVARIVANjA PRAVA LICA KOJIMA SU ODREĐENE MJERE S CILjEM ZAŠTITE IDENTITETA

Član 366a

Ako u glavi XXVIIIa ovog zakona ne postoje posebne odredbe, u parnicama povodom ostvarivanja prava lica koje ima svojstvo svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 366b

Ako su mjere zaštite stranci kao svjedoku pod prijetnjom i ugroženom svjedoku ranije bile određene u krivičnom postupku, Sud će obezbijediti jednak nivo zaštite i u parničnom postupku.

Član 366c

(1) U parnici povodom ostvarivanja prava lica koje ima svojstvo svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka ne primjenjuju se odredbe čl. 20. stav (5), 158. stav (2) i 274. stav (2) ovog zakona, kojima se određuje obavezan sadržaj tužbe, podneska i presude u smislu navođenja imena i prezimena, prebivališta ili boravišta, te drugih podataka koji otkrivaju identitet tužioca.

(2) U postupku iz stava (1) ovog člana tužilac se tokom parničnog postupka, uključujući sve podneske, odluke Suda, zapisnike i dokumente koji budu korišćeni tokom postupka, označava onim pseudonimom koji mu je ranije određen u krivičnom postupku.

Član 366d

(1) Tužba za ostvarivanje prava lica koje ima svojstvo svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka podnosi se pod pseudonimom ranije određenim u krivičnom postupku.

(2) U prilogu tužbe, u odvojenoj koverti koja je zapečaćena i koju otvara postupajući sudija dostavlja se rješenje Suda kojim su određene i izmijenjene mjere zaštite identiteta, te povjerljiv prilog u kojem su navedeni lični podaci tužioca.

Član 366e

Ako je tužilac u parnici lice koje ima svojstvo svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka, tokom cijelog postupka mora ga zastupati advokat kao punomoćnik.

Član 366f

Odredbe iz ove glave koje se odnose na tužioca, stupanjem u parnicu primjenjuju se i na umješača, ako je to lice u toku krivičnog postupka imalo određene mjere zaštite identiteta.

Član 366g

Svi učesnici u postupku i službena lica koja u toku obavljanja svojih službenih ili profesionalnih dužnosti saznaju povjerljive podatke u pogledu identiteta tužioca, uključujući vještaka, imaju obavezu čuvanja tajne o tim podacima, u skladu s odredbama Krivičnog zakona.

Član 366h

Ako se u toku dokaznog postupka poziva kao svjedok lice koje je u toku krivičnog postupka imalo određene mjere zaštite identiteta, Sud će od Krivičnog suda koji je ranije odredio mjere zaštite identiteta pribaviti rješenje o izmjenama mjera zaštite identiteta, te povjerljiv prilog u kojem su navedeni lični podaci svjedoka.

Dio peti

XXIX - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 367

Predmeti iz nadležnosti Suda, primljeni u rad kod drugih sudova do stupanja na snagu ovog zakona, dostaviće se Sudu.

Član 368

U periodu od tri mjeseca nakon početka primjene ovog zakona, rokovi iz člana 42. stav 4, člana 61. stava 2. i člana 184. stav 3. ovog zakona, mogu se izuzetno produžiti za najduže 30 dana, ako, s obzirom na postojeći raspored ročišta svakog pojedinačnog sudije, zakazivanje ročišta u navedenim rokovima ne bi bilo moguće.

Član 369

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Član 369a

Primjena čl. 20a, 20b, 20c. i 34. stav (1) tačka 9) ovog zakona će početi stupanjem na snagu Pravilnika o kriterijumima i postupku, kojim će se urediti pravila za mirno rješavanje sporova i zaključi¬vanje nagodbe prije podnošenje tužbe Sudu.

Samostalni članovi Zakona o izmjenama i dopunama
Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine

("Sl. glasnik BiH", br. 58/2013)

Član 90

(1) U svim postupcima u kojima je do dana stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostepena presuda dalji postupak sprovešće se

prema dosadašnjim propisima.

(2) U svim postupcima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona nije donesena prvostepena presuda dalji postupak sprovešće se prema odredbama ovog zakona.

Član 91

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Samostalni član Zakona o dopunama
Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine

("Sl. glasnik BiH", br. 94/2016)

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".